

แนวทางการพัฒนาผู้นำแก่กระงานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ

ศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์
อนุกุล จันทร์จรัส

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่ มรดกโลกทางธรรมชาติ
ผู้ศึกษาค้นคว้า	ศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์, อนุกุล จันทร์จรัส
ที่ปรึกษา	ดร. ละเอียด ศิลาน้อย
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. สาขาการจัดการโรงแรมและการ ท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552
คำสำคัญ	ผืนป่า แก่งกระจาน มรดกโลกทางธรรมชาติ

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ ประการแรกเพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของผืนป่าแก่งกระจานกับข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางธรรมชาติ ประการที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงผืนป่าแก่งกระจานสู่การขึ้นมรดกโลกทางธรรมชาติ และประการสุดท้ายเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ ของผืนป่าแก่งกระจานและ ผืนป่า โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะศึกษาอยู่ที่กลุ่มละ 30 คน โดยใช้กฎที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมา (Rule of Thumb) ที่กำหนดขนาดตัวอย่างที่ 30 ซึ่งจะทำให้รูปการแจกแจงเข้าใกล้โค้งปกติได้ดีที่สุด และศึกษาจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมรดกโลกของผืนป่าแก่งกระจาน แต่ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่ชัดเจนผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ไปจนกว่าจะได้ข้อมูลซ้ำ ประมาณการไว้ที่ 30% ของประชากรทั้งหมด รวมถึงศึกษาจากคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งคณะกรรมการทั้งหมดมี 19 ท่าน ดังนั้นผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ไปจนกว่าจะได้ข้อมูลซ้ำ ประมาณการไว้ที่ 30% ของประชากรทั้งหมด โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในการวิจัยครั้งนี้ทางผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยศึกษาผลการวิจัยต่างๆที่มีอยู่ก่อนหน้าเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ (แบบสัมภาษณ์) โดยมีการกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้าและในการสัมภาษณ์ผู้ตอบแต่ละคนจะต้องได้รับการถามเช่นเดียวกันและในลำดับขั้นตอนเดียวกัน เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ด้านทรัพยากร กลุ่มป่าแก่งกระจานมีความโดดเด่นและความสำคัญด้านถิ่นที่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ถูคุกคามและเป็นเป้าของการอนุรักษ์ระดับโลก ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพสูง รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชที่มีคุณค่ายิ่งด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งความหลากหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายทางชนิดพรรณ และมีความหลากหลายของระบบนิเวศ ซึ่งตรงกับกฎเกณฑ์ ข้อ 10 เมื่อเทียบกับกฎเกณฑ์ของมรดกโลกด้านการจัดการพื้นที่ได้มีแผนแม่บทการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพเพื่อการอนุรักษ์อย่างแท้จริง มีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ การกำหนดเขตทนทานและอ่อนไหวต่อการเสื่อมสภาพของพื้นที่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการจัดสภาพภูมิทัศน์ ได้มีการออกแบบสิ่งต่าง ๆ ต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านโครงสร้างและการใช้งาน โดยพิจารณาถึงการกำจัดของเสีย สิ่งปลูกสร้างไม่เด่นกว่าสภาพแวดล้อมธรรมชาติใช้วัสดุท้องถิ่น มีการสร้างสิ่งจำเป็นพื้นฐานเท่าที่จำเป็น มีระบบเฝ้าติดตาม เฝ้าระวังและตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีมาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำ มีการประชุมทบทวนการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมบุคลากรของอุทยานฯ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ เพื่อช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในการท่องเที่ยว ด้านการจัดการมลภาวะ มีการจัดคุณภาพน้ำ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยพิจารณาจากค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ โคลิฟอร์มแบคทีเรียและสารตกค้าง มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีจำนวนถังขยะเพียงพอที่ตั้งเหมาะสม และมีรูปแบบการกำจัดขยะที่ถูกวิธี มีจำนวนถังขยะเพียงพอ ที่ตั้งที่เหมาะสม มีป้ายเตือนเกี่ยวกับการทิ้งขยะ ขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ลดการนำขยะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว แจกถุงขยะให้นักท่องเที่ยว เข้มงวดไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียดังในเวลากลางคืน มีการจัดพื้นที่ที่จอดรถอย่างเหมาะสม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
อนุสัญญาโลก.....	7
ภูมิหลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก.....	23
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.....	29
แผนแม่บทการจัดการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน.....	31
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน.....	32
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการและการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ.....	38
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ).....	41
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	48
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูลด้านทรัพยากร.....	50
การวิเคราะห์การจัดการพื้นที่ป่า.....	76
5 บทสรุป.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	85
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	93

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงคุณลักษณะที่ 1 เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการ สำคัญๆ ในอดีตของโลก รวมทั้งแหล่งที่เป็นตัวแทนของยุคสำคัญในอดีต ..	50
2	แสดงคุณลักษณะที่ 2 เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของขบวนการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยาหรือวิวัฒนาการทางชีววิทยา และ ปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่.....	51
3	แสดงคุณลักษณะที่ 3 เป็นแหล่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มี เอกลักษณ์หายากเป็นพิเศษ เช่น การเกิดหรือลักษณะหรือแหล่งที่มีความ งดงามทางธรรมชาติกว่าพื้นที่อื่น ๆ	52
4	แสดงคุณลักษณะที่ 4 เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หา ยากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้.....	53
5	แสดงปัจจัยคุกคามที่มีผลต่อป่าแก่งกระจาน.....	69

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลาย มีการเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวมากขึ้น นักท่องเที่ยวในปัจจุบันนิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง มีการเตรียมตัววางแผน และศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวก่อนการเดินทาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ การท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นภาคธุรกิจที่มีความสำคัญที่อยู่ในอันดับต้นๆ ของประเทศ รายได้ที่เข้ามาในประเทศส่วนใหญ่ได้มาจากการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า
3. สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์ที่น่าสนใจทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2549)

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีหลากหลายแห่ง แต่ที่เห็นภาพลักษณะชัดเจนที่สุดคือ อุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางระบบนิเวศวิทยา และมีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพอันงดงาม น้ำตก ถ้ำ และภูเขา หรือดอกไม้ และสัตว์นานาชนิด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากมาย สำหรับแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้ว ยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ที่มีคุณค่าในเชิงวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และเชิงนิเวศวิทยา อุทยานแห่งชาติของไทยส่วนใหญ่ถือเป็นแหล่งที่มีความสำคัญทั้งทางความสวยงามทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ความสวยงามทางธรรมชาติ ภูมิประเทศหรือภูมิศาสตร์ของอุทยานแห่งชาตินี้ เป็นที่ประจักษ์ต่อทั้งผู้มาเยือนจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสิ่งที่ปรากฏต่อสายตาของนักท่องเที่ยวทั้งหลายนี้ เป็นคำอธิบายในตัวเองได้เป็น

อย่างดียิ่ง (กรมอุทยานแห่งชาติ, 2550) และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางกายภาพและชีวภาพที่ให้การยอมรับเป็นสากลก็คือ การนำแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้นเข้าสู่ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก โดยอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือหมู่ภาคี ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมทั้งด้านนโยบาย การบริหารเทคนิค และการเงิน เพื่อสงวนรักษา คุ้มครองส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุนี้พื้นที่บริเวณผืนป่าแก่งกระจาน จึงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ด้วยเป็นผืนป่าที่มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ป่า ที่พบกระจายอยู่ทั้งในเขตตอนบนและตอนล่าง เช่น ค่างแว่นถิ่นเหนือ ตึกแกป่า คอขวัน ซึ่งจะพบสัตว์เหล่านี้ในเขตพื้นที่ผืนป่าแก่งกระจานเท่านั้น รวมทั้งนกสายพันธุ์ต่าง ๆ พืชพรรณนานาชนิด เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงธรรมชาติที่สมบูรณ์ ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ผืนป่าแก่งกระจานเป็นรอยต่อทางสัตวภูมิศาสตร์นำสนใจควรค่าแก่การอนุรักษ์เป็นพื้นที่มรดกโลก

มรดกโลกนับว่า มีคุณค่าต่อมวลมนุษย์และการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง มรดกโลกด้านธรรมชาติเปรียบเสมือนปราสาทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์ของบริเวณนั้น ๆ ส่วนมรดกโลกด้านวัฒนธรรมย่อมแสดงออกถึงภูมิปัญญาของกลุ่มชนรวมทั้งความสามารถของกลุ่มชนนั้น ๆ ที่สามารถอนุรักษ์ไว้จนตราบเท่าทุกวันนี้ การที่แหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมของไทยได้รับการประกาศยกย่องให้เป็นมรดกโลกนั้น ถือได้ว่า เป็นเกียรติอันภาคภูมิใจของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นเราทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมในการปกป้องและอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้เพื่อให้เป็นมรดก ไปสู่คนรุ่นหลัง ซึ่งไม่เพียงเฉพาะคนไทยเท่านั้น แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสมบัติของคนทั้งโลกด้วยที่ต้องช่วยกันปกป้องรักษาให้อยู่คู่กับสังคมต่อไป

อนึ่งมรดกโลกเหล่านี้ มีความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง มนุษย์ย่อมมีความปรารถนาที่จะสัมผัสกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่งดงาม และมีความโดดเด่นในระดับโลก **มรดกโลก** จึงเปรียบเสมือน **ยี่ห้อ หรือ brand** ชื่อดังที่ตีตราสินค้าให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ ให้กับชาวโลกได้รับรู้ด้วย

ดังนั้น มรดกโลก จึงเป็นสิ่งล้ำค่าที่ทุกคนต้องหวงแหนไว้เพื่อแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนบนโลกใบนี้ (ผ่องศรี จันท์ห้าว, 2552)

นอกจากนี้การที่พื้นที่ป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก ยังมีส่วนช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวให้เติบโตมากขึ้น เนื่องจากทำให้เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เป็นสถานที่ที่รวมความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งพื้นที่ที่เป็นมรดกโลกได้นั้น ต้องมีการพัฒนาร่วมกันอย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ได้รับการนิยมนักท่องเที่ยวรู้จักที่จะเที่ยวโดยไม่ทำลายธรรมชาติ ดังนั้นการที่ได้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาตินั้น ยังส่งผลดีกับการท่องเที่ยวที่ทำให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่บริเวณมรดกโลก ซึ่งจะเห็นได้จากประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ เช่น อ่าวฮาลอง ประเทศเวียดนาม อุทยานแห่งชาติคินนาบาลู ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น แหล่งมรดกโลก เหล่านี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม เป็นการนำรายได้เข้าประเทศอีกทางหนึ่ง และยังสามารถส่งผลกระทบที่จะทำให้การท่องเที่ยวนั้นมีพัฒนา ทั้งทางด้านรายได้ เศรษฐกิจ และอนุรักษ์ไปพร้อม ๆ กัน

ดังนั้น ทางผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรจะมีการพิจารณาผืนป่าแห่งนี้ให้มีการจัดการที่เพียงพอ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ เพื่อคงไว้ทั้ง ทรัพยากร และการพัฒนาอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของผืนป่าแก่งกระจานกับข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางธรรมชาติ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงผืนป่าแก่งกระจานสู่การขึ้นมรดกโลกทางธรรมชาติ
3. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงผืนป่าแก่งกระจาน ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาการคุ้มครองมรดกโลกทางธรรมชาติ
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปขยายผลในผืนป่าอื่น เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของทรัพยากรในการเสนอชื่อเข้าสู่มรดกโลก
3. สร้างแนวในการเตรียมความพร้อมในด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อการขึ้นมรดกโลกทางธรรมชาติ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะศึกษา

1. คณะกรรมการว่าด้วยอนุสัญญามรดกโลก ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทางผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะคณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยื่นอนุสัญญามรดกโลกทางธรรมชาติเท่านั้น
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานสู่การยื่นมรดกโลกทางธรรมชาติ
3. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผืนป่าเพื่อการยื่นมรดกโลกทางธรรมชาติ

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทางผู้วิจัยจะทำการศึกษาในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งมีพื้นที่จำนวน 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น

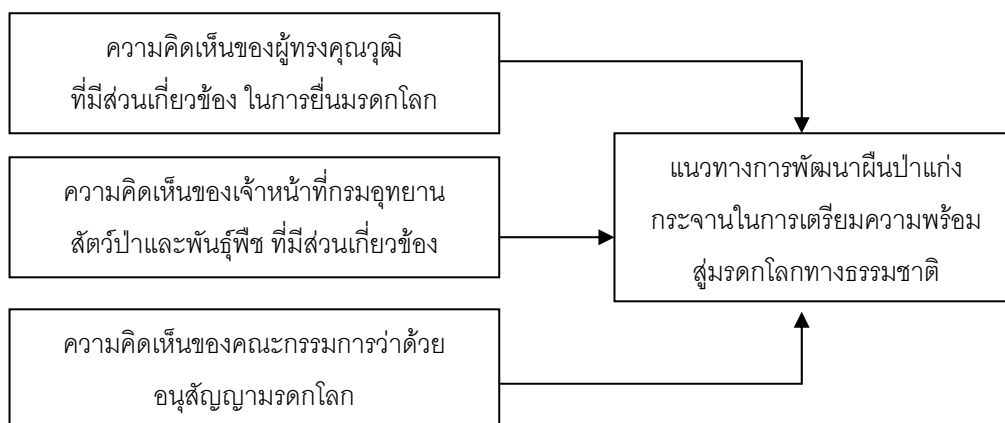
ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในช่วงเวลาระหว่างเดือนกันยายน – เดือนกุมภาพันธ์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในเรื่องความพร้อมของผืนป่าแก่งกระจานในการเสนอชื่อเพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาติเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายฝั่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็น อุทยานแห่งชาติ ลักษณะที่ดินดังกล่าว เป็นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ และมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ทั้งนี้การกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้คงอยู่ในสภาพเดิม เพื่อสงวน ไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและ ความรื่นรมย์ของประชาชนสืบไป (พระราชบัญญัติอุทยาน แห่งชาติ, 2504)

มรดกโลก (World Heritage) หมายถึง สถานที่ อันได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา ทะเลสาบ ทะเลทราย อนุสาวรีย์ สิ่งก่อสร้างต่างๆ รวมไปถึงเมือง ซึ่งคัดเลือกโดยองค์การยูเนสโกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงคุณค่าของสิ่งที่มีมนุษยชาติ หรือธรรมชาติได้สร้างขึ้นมา และควรจะ ปกป้องสิ่งเหล่านั้นได้อย่างไร เพื่อให้ได้ตกทอดไปถึงอนาคต

มรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) หมายถึง ลักษณะอันทรงคุณค่าทาง ภูมิศาสตร์กายภาพ ป्राกฏการณ์ทางธรรมชาติที่พิสดาร ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ หรือลักษณะทาง ธรณีวิทยาที่มีความงามทางธรรมชาติอย่างเด่นชัดในระดับสากล และทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์ แหล่งมรดกทางธรรมชาติเด่นๆ ที่สำคัญของโลก เช่น เกรตแบร์ริเออร์ รีฟ (แนวหินปะการัง) ของ ประเทศออสเตรเลีย อ่าวฮาลองในประเทศเวียดนาม เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวแบบมีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. อนุสัญญามรดกโลก
2. ภูมิหลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ
3. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ
4. แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
5. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ
7. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
8. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุสัญญามรดกโลก

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคี ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ทั้งด้านนโยบาย การบริหาร เทคนิคและการเงิน เพื่อสงวนรักษา คุ้มครองและส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ต่อไป และต่อมาในปี พ.ศ. 2519 องค์การ ยูเนสโก ก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ ดูแลแหล่งวัฒนธรรม และธรรมชาติที่มีความสำคัญระดับโลก โดยมีชื่อว่า **คณะกรรมการมรดกโลก** (The World Heritage Committee) พร้อมทั้งจัดตั้ง **กองทุนมรดกโลก** ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว

คณะกรรมการดังกล่าว จะมีหน้าที่พิจารณา มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่เสนอมาจากประเทศภาคี ให้เข้าร่วมอยู่ในการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญา ฯ โดยแบ่งการขึ้นบัญชีหรือขึ้นทะเบียน เป็น 2 ประเภท คือบัญชีมรดกโลก และบัญชีมรดกโลก ที่อยู่ใน ภาวะอันตราย

นอกจากนั้นคณะกรรมการมรดกโลก ยังมีหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศภาคี ในการพิทักษ์รักษาแหล่งมรดกโลก ที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้น ๆ ด้วย

คณะกรรมการดังกล่าว จะมีหน้าที่พิจารณามรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่เสนอมาจากประเทศภาคี ให้เข้าร่วมอยู่ในการคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาฯ โดยแบ่งการขึ้นบัญชีหรือขึ้นทะเบียน เป็น 2 ประเภท คือบัญชีมรดกโลก และบัญชีมรดกโลก ที่อยู่ในภาวะอันตราย นอกจากนี้คณะกรรมการมรดกโลก ยังมีหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือ แก่ประเทศภาคี ในการพิทักษ์รักษาแหล่งมรดกโลก ที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้น ๆ ด้วย

คณะกรรมการมรดกโลกประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารของคณะกรรมการมรดกโลก (Bureau of the World Heritage Committee) ซึ่งมีการประชุมทุก ๆ ปีที่สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยจะทำหน้าที่กลั่นกรองงานต่าง ๆ เสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งจะมีการประชุมทุก ๆ กลางปีตามประเทศภาคีต่าง ๆ ที่มีความพร้อมสามารถรับเป็นเจ้าภาพได้

ปัจจุบันคณะกรรมการดังกล่าวมี 21 ประเทศ จากประเทศสมาชิกทั้งหมด 172 ประเทศ และมีแหล่งมรดกทั้งหมดจำนวน 730 แห่ง (เมื่อมิถุนายน 2545) เป็นแหล่งวัฒนธรรม 563 แห่ง แหล่งธรรมชาติ 144 แห่ง และแหล่งผสม ทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก 23 แห่ง

มรดกโลกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และมรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกได้ให้นิยามว่า มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นงานด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หรือแหล่งโบราณคดีทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำ หรือกลุ่มสถานที่ก่อสร้างยกหรือเชื่อมต่อกันอันมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือแหล่งสถานที่สำคัญอันอาจเป็นผลงานฝีมือมนุษย์หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าความล้ำเลิศทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ มนุษยวิทยา หรือวิทยาศาสตร์

มรดกทางธรรมชาติ หมายถึง สภาพธรรมชาติที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพอันมีคุณค่าเด่นชัดในด้านความล้ำเลิศ หรือวิทยาศาสตร์ หรือ สถานที่ซึ่งมีสภาพทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและสัตว์ ซึ่งถูกคุกคามหรือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของพืชหรือสัตว์ที่หายาก เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

หมวด 1 นิยามของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

มาตรา 1 ตามวัตถุประสงค์แห่งอนุสัญญา "มรดกทางวัฒนธรรม" มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. **อนุสรณ์สถาน** ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานทางประติมากรรมหรือจิตรกรรม ส่วนประกอบ หรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ถ้าที่อยู่อาศัย และร่องรอยที่ผสมผสานกันของสิ่งต่าง ๆ ชำต้น ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือวิทยาศาสตร์

2. **กลุ่มอาคาร** ของอาคารที่แยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสถานที่จากสภาพภูมิทัศน์ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์

3. **แหล่งผลงานที่เกิดจากมนุษย์** หรือผลงานที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ และบริเวณอันรวมถึงแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ชาติวงศ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

มาตรา 2 ตามวัตถุประสงค์แห่งอนุสัญญา "มรดกทางธรรมชาติ" มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพธรรมชาติที่ประกอบด้วยลักษณะทางกายภาพและทางชีวภาพ หรือกลุ่มของสภาพธรรมชาติ ดังกล่าว ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางสุนทรียศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

2. สภาพองค์ประกอบทางธรณีวิทยา หรือธรณีฐาน หรือบริเวณที่พิสูจน์ทราบอย่างชัดเจน ว่าเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสายพันธุ์สัตว์และพืชที่กำลังได้รับการคุกคาม ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางวิทยาศาสตร์ หรือการอนุรักษ์

3. สภาพธรรมชาติหรือบริเวณที่พิสูจน์ทราบอย่างชัดเจนว่ามีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางวิทยาศาสตร์ การอนุรักษ์ และความมั่งคั่งตามธรรมชาติ

มาตรา 3 เป็นภารกิจของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ในการจำแนกรายละเอียด และวิเคราะห์แยกแยะ ความแตกต่างของทรัพย์สินสมบัติ หรือทรัพย์สินในขอบเขตดินแดนแห่งรัฐของตน ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2

หมวด 2 การคุ้มครองป้องกันมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติในระดับชาติและระดับนานาชาติ

มาตรา 4 รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา พึงรับเป็นภาระหน้าที่ในการดำเนินงานจำแนกรายละเอียด คัดค้านกัน อนุรักษ์ และนำเสนอมาตรการทางวัฒนธรรม และมาตรการทางธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 ที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตน เพื่อสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปในอนาคต รัฐภาคีจะดำเนินการโดยตลอดอย่างเหมาะสมเท่าที่จะกระทำได้ ด้วยทรัพยากรของรัฐเอง หรืออาจรับการสนับสนุนจากความช่วยเหลือระหว่างประเทศ หรือความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านการเงิน สนับสนุนศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคนิควิธีในบางกรณี เป็นการเฉพาะก็ได้

มาตรา 5 เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า มาตรการทางวัฒนธรรม และมาตรการทางธรรมชาติ ในขอบเขตอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ จะได้รับการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอด้วยมาตรการที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะพยายามดำเนินการต่าง ๆ เท่าที่พึงกระทำได้อย่างเหมาะสมที่สุด ดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มาตรการทางวัฒนธรรมและมาตรการทางธรรมชาติมีประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของประชาชนและเพื่อบูรณาการการคุ้มครองป้องกันมาตรการทางวัฒนธรรมและมาตรการทางธรรมชาติไว้ในรายละเอียดของการวางแผนการดำเนินงานของรัฐ

2. ภายในขอบเขตอำนาจอธิปไตยหากยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานเพื่อการนี้จะต้องจัดให้มีอย่างน้อยหนึ่งหน่วยงาน/องค์กรหรือมากกว่าเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ในการคุ้มครองป้องกันการอนุรักษ์และการนำเสนอมาตรการทางวัฒนธรรมและมาตรการทางธรรมชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่และกระบวนการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไป

3. พัฒนาการศึกษาวิจัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคนิควิธีเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานรวมทั้งส่งเสริมศักยภาพของประเทศให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาภัยอันตรายที่คุกคามต่อมาตรการทางวัฒนธรรม และมาตรการทางธรรมชาติ

4. กำหนดมาตรการที่เหมาะสมทั้งทางด้านกฎหมาย กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทคนิควิธี การบริหารจัดการ และการเงินเท่าที่จำเป็นเพื่อการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการทะนุบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมและมาตรการทางธรรมชาติ

5. สนับสนุนให้มีการก่อตั้งหรือพัฒนาศูนย์การฝึกอบรมในระดับชาติ หรือระดับเขตภูมิภาคเพื่อการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอมาตรการทางวัฒนธรรม และมาตรการทางธรรมชาติ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อการปฏิบัติงานตามภารกิจดังกล่าว

มาตรา 6

1. ด้วยความเคารพสูงสุดต่ออำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ อันเป็นที่ตั้งของมรดก

ทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 และด้วยความปราศจากอคติใด ๆ ต่อกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินตามกฎหมายแห่งชาติ รัฐภาคีในอนุสัญญา พึงระลึกว่าการคุ้มครองป้องกันทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินอันเป็นองค์ประกอบของมรดกโลก เป็นภาระหน้าที่ของประชาคมระหว่างประเทศที่จะประสานความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ

2. ตามข้อบัญญัติแห่งอนุสัญญา รัฐภาคีจะต้องดำเนินการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 และ 4 ของมาตรา 11 หากรัฐ อันเป็นที่ตั้งของ มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาตินั้น ร้องขอ

3. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา จะต้องละเว้นการดำเนินการใด ๆ ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม อันอาจเป็นการทำลายมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 อันมีที่ตั้งอยู่ในขอบเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐภาคีอื่น

มาตรา 7 เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์แห่งอนุสัญญา การปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติในระดับนานาชาติ มีความหมายถึงการก่อตั้งระบบความร่วมมือระหว่างประเทศ และความช่วยเหลือที่จะมอบให้แก่รัฐภาคีในการดำเนินความพยายามอนุรักษ์ และจำแนกรายละเอียดมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ

หมวดที่ 3 คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

มาตรา 8

1. คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกทางวัฒนธรรม และทางธรรมชาติ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล เรียกว่า "คณะกรรมการมรดกโลก" ได้รับการกำหนดให้มี โดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ในวาระเริ่มต้นประกอบด้วย ผู้แทนของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจำนวน 15 รัฐ จากการเลือกตั้งในการประชุมสมัยสามัญสมัชชารัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ซึ่งจัดให้มีขึ้นระหว่างการประชุมใหญ่สามัญสมัชชของ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ จำนวนองค์ประกอบของคณะกรรมการมรดกโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 21 รัฐนับจากวันประชุมสมัยสามัญสมัชชารัฐภาคีแห่งอนุสัญญาครั้งที่ อนุสัญญามีผลบังคับใช้กับรัฐภาคีแล้ว ไม่น้อยกว่า 40 รัฐ

2. การเลือกตั้งกรรมการในคณะกรรมการมรดกโลก จะต้องยึดถือหลักความเสมอภาคแห่งทวีป (ภูมิภาค) และธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นสากล

3. ผู้แทนขององค์การระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการสงวนรักษาและบูรณปฏิสังขรณ์ทรัพย์สินสมบัติทางวัฒนธรรม (ICCROM) ผู้แทนของสมาคมสากลว่าด้วยอนุสรณ์สถานและแหล่ง (ICOMOS) ผู้แทนสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) หรือผู้แทนอื่น ๆ ที่อาจเพิ่มเติมได้ตามการร้องขอของรัฐภาคีในการประชุมสมัยสามัญสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญาผู้แทนขององค์การระหว่างรัฐบาล หรือองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ในฐานะที่ปรึกษา

มาตรา 9

1. กรรมการ (ซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐภาคี) ในคณะกรรมการมรดกโลก มีวาระการดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันเสร็จสิ้นการประชุมใหญ่สมัยสามัญในครั้งที่ได้รับการเลือกตั้ง จนถึงวันเสร็จสิ้นการประชุมใหญ่สมัยสามัญในครั้งที่ 3 ถัดไป

2. กรรมการในคณะกรรมการมรดกโลก ที่ได้รับการเลือกตั้งในวาระเริ่มต้นจำนวน 1 ใน 3 จะหมดวาระลงในการประชุมใหญ่สมัยสามัญครั้งถัดไป จากครั้งที่ได้รับการเลือกตั้ง ส่วนกรรมการอีก 1 ใน 3 ต่อมา จะหมดวาระลงในการประชุมใหญ่สมัยสามัญครั้งที่ 2 นับจากครั้งที่ได้รับการเลือกตั้ง รายงานของกรรมการในคณะกรรมการมรดกโลกที่จะต้องหมดวาระตามความที่ระบุข้างต้น ได้มาจากการจับฉลากโดยประธานการประชุมใหญ่สมัยสามัญองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ในการเลือกตั้งของวาระเริ่มต้น

3. รัฐภาคีในคณะกรรมการมรดกโลก ควรคัดเลือกผู้แทน (เพื่อทำหน้าที่กรรมการมรดกโลก) ที่มีความรู้ ความสามารถ หรือความเชี่ยวชาญมากเพียงพอด้านมรดกทางวัฒนธรรม หรือมรดกทางธรรมชาติ

มาตรา 10

1. คณะกรรมการมรดกโลก จะต้องทำการรับรองข้อบังคับการประชุม

2. คณะกรรมการมรดกโลก อาจเชิญองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชนหรือบุคคล เข้าร่วมการประชุม เพื่อให้คำปรึกษาได้ในบางกรณี

3. คณะกรรมการมรดกโลก อาจจัดตั้งองค์กรที่ปรึกษาเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามภารกิจได้ เมื่อเห็นว่าจำเป็น

มาตรา 11

1. หากเป็นไปได้อธิบดีแห่งอนุสัญญา จะต้องยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ ที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตน ซึ่งรัฐภาคีเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะได้รับการบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อ ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้า 2 ของมาตรานี้ เสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก บัญชีรายการฯ ดังกล่าว ซึ่งถึงแม้จะยังไม่มี การพิจารณาอย่างละเอียด แต่ก็ควรแนบเอกสารแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้ง และคุณค่า ความสำคัญต่าง ๆ ประกอบมาพร้อมกันด้วย

2. ตามข้อมูลหลักฐานในบัญชีรายการมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติที่รัฐภาคียื่นเสนอตามย่อหน้าที่ 1 ของมาตรานี้ คณะกรรมการมรดกโลก จะพิจารณาบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อมรดกโลก ที่จะมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง บัญชีรายชื่อมรดกโลกจะต้องเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 แห่งอนุสัญญา ที่ได้รับการพิจารณาเห็นว่า มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ บัญชีรายชื่อที่เป็นปัจจุบันจะถูกเผยแพร่ให้ทราบโดยทั่วกันทุกๆ 2 ปี เป็นอย่างน้อย

3. การพิจารณาบรรจุทรัพย์สินสมบัติ หรือทรัพย์สินที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติให้อยู่ในบัญชีรายชื่อมรดกโลก จะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินที่จะพิจารณาบรรจุไว้ใน บัญชีรายชื่อมรดกโลก มีที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตหรืออำนาจอธิปไตย หรือเขตอำนาจศาลมากกว่าหนึ่งรัฐ จะต้องไม่เป็นเหตุให้เกิดการโต้แย้งจากรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

4. ตามกรณีแวดล้อมหรือเหตุจำเป็น คณะกรรมการมรดกโลกจะพิจารณาจัดทำ บัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย ซึ่งหมายถึงบัญชีรายชื่อของมรดกโลก ที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการอนุรักษ์ครั้งใหญ่ หรือให้ความช่วยเหลือตามการร้องขอภายใต้อนุสัญญา การดำเนินการอนุรักษ์มรดกโลกในภาวะอันตรายแต่ละแห่ง จะต้องประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรมไว้ด้วย บัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย อาจหมายรวมถึงมรดกโลกที่ได้รับอันตรายอย่างรุนแรง ในองค์ประกอบบางส่วน หรือมีความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วที่อาจเป็นเหตุให้เสื่อมสลายหายไป หรือมีโครงการ/กิจกรรมพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐหรือของเอกชน เพื่อขยายเมืองหรือส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือการทำลายอันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือเจ้าของ ที่ดิน หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างมากอันหาสาเหตุมิได้ หรือการปล่อยปลดละทิ้งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือการจลาจล หรือการสงคราม หรือความหายนะและกลียุค ได้แก่ อัคคีภัยที่ร้ายแรง แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิดการเปลี่ยนแปลงระดับน้ำ น้ำท่วม และกระแสคลื่น

คณะกรรมการ มรดกโลก ในกรณีฉุกเฉิน อาจบรรจุมรดกโลกดังกล่าวไว้ใน บัญชีรายชื่อมรดกโลก ในภาวะอันตราย และเผยแพร่แก่สาธารณชนในทันที เมื่อใดก็ได้

5. คณะกรรมการมรดกโลก จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องของการบรรจุมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติไว้ใน บัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก และบัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 และ 4 ของมาตรานี้

6. ก่อนการปฏิเสธคำร้องขอ การบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อใดรายชื่อหนึ่งของสองบัญชี ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 และ 4 ของมาตรานี้ คณะกรรมการมรดกโลกจะกระทำการหารือกับรัฐภาคี อันเป็นที่ตั้งของมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติที่มีปัญหาดังกล่าวก่อน

7. คณะกรรมการมรดกโลก ภายใต้การตกลงกับรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง จะให้ความร่วมมือ และส่งเสริมการศึกษาวิจัยที่จำเป็น สำหรับการจัดทำบัญชีรายชื่อตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 และ 4 ของมาตรานี้

มาตรา 12 โดยความจริงแท้แล้ว ทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทาง ธรรมชาติ ที่ยังมีได้รับการบรรจุไว้ใน บัญชีรายชื่อทั้งสองบัญชีตามที่ย่อหน้า 2 และ 4 ของมาตรา 11 มิได้ถูกตีความว่าไม่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลแต่ประการใด ทั้งนี้เนื่องจากบัญชีรายชื่อทั้งสองบัญชีเป็นผลสัมฤทธิ์มาจากวัตถุประสงค์เฉพาะด้านเท่านั้น

มาตรา 13

1. คณะกรรมการมรดกโลกจะรับและศึกษาคำร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศ สำหรับทรัพย์สินสมบัติและทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ ของรัฐภาคี ตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งรวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการบรรจุไว้ใน บัญชีรายชื่อตามที่ย่อหน้า 2 และ 4 ของมาตรา 11 วัตถุประสงค์ของคำร้องขอดังกล่าว ควรเป็นไปเพื่อการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ หรือการทะนุบำรุงรักษามรดกทาง วัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติเท่านั้น

2. คำร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศภายใต้ย่อหน้าที่ 1 ของมาตรานี้ ควรมีรายละเอียดการจำแนกแยกแยะในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินสมบัติ หรือทรัพย์สินทาง วัฒนธรรมและ ธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 ที่ชัดเจนเพียงพอ และเมื่อผลการ สอบสวนเบื้องต้นปรากฏแล้ว การสอบสวนในลำดับถัดไป จะต้องแสดงหลักฐานประกอบด้วย

3. คณะกรรมการมรดกโลก มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจว่าสมควรดำเนินการ ใดๆ และเมื่อไหร่ เกี่ยวกับการร้องขอต่าง ๆ ตามความเหมาะสมบนพื้นฐานแห่งข้อมูล และ สารระสำคัญของการร้องขอนั้น ๆ ทั้งนี้ โดยการประสานการจัดกิจกรรมร่วมกับรัฐที่เกี่ยวข้อง

4. คณะกรรมการมรดกโลก มีอำนาจในการจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงานต่าง ๆ การจัดลำดับดังกล่าวพึงตระหนักถึงลำดับความสำคัญของการคุ้มครองป้องกันที่ทรัพย์สินสมบัติ หรือทรัพย์สินซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมหรือมรดกทางชาตินั้นต้องการ นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงระดับความเป็นตัวแทนของสิ่งแวดล้อมหรืออัจฉริยภาพการสร้างสรรค์ของมนุษย์ หรือประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ และความเร่งด่วนของงานที่จะต้องดำเนินการ รวมทั้งทรัพยากรที่พอจะจัดหาได้ในรัฐภาคี อันเป็นที่ตั้งของทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สิน ตลอดจนขีดความสามารถในการ ปกป้องรักษาทรัพย์สินสมบัติ หรือทรัพย์สินโดยวิธีการของรัฐภาคีนั้นเอง

5. คณะกรรมการมรดกโลก รับที่จะจัดทำ ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน และจัดพิมพ์เผยแพร่บัญชีรายชื่อมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากความช่วยเหลือระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

6. คณะกรรมการมรดกโลก มีอำนาจในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร จากกองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 15 แห่งอนุสัญญา รวมทั้งมีหน้าที่ในการแสวงหาวิธีการและดำเนินการต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนทรัพยากรให้แก่กองทุน

7. คณะกรรมการมรดกโลก รับที่จะประสานความร่วมมือกับ องค์การของรัฐ องค์การรัฐบาลระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันเพื่อสนับสนุนอนุสัญญา ในการปฏิบัติงานตามแผนงาน และโครงการ คณะกรรมการอาจขอรับความร่วมมือจากองค์กรเหล่านี้ รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร โดยเฉพาะศูนย์ระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการสงวนรักษาและบูรณปฏิสังขรณ์ทรัพย์สินสมบัติทางวัฒนธรรม (ICCROM) หรือสภาสากลว่าด้วยอนุสรณ์สถานและแหล่ง (ICOMOS) หรือสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN)

8. การตัดสินใจใดๆ ของคณะกรรมการมรดกโลก จะต้องได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกเสียงข้างมากที่เข้าร่วมการประชุมเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ขององค์ประชุม

มาตรา 14

1. การปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการมรดกโลก จะได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานเลขานุการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดย ผู้อำนวยการใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

2. ผู้อำนวยการใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ จะใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญและศักยภาพด้านวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากศูนย์ระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการสงวนรักษาและบูรณปฏิสังขรณ์ทรัพย์สินสมบัติทางวัฒนธรรม (ICCROM)

สภาสากลว่าด้วยอนุสรณ์สถานและแหล่ง (ICOMOS) และสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) อย่างเต็มที่เท่าที่จะสามารถกระทำได้ ในการจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบวาระการประชุมให้แก่คณะกรรมการ ตลอดจนรับผิดชอบในการดำเนินการต่าง ๆ ตามมติ หรือการตัดสินใจของคณะกรรมการ

หมวดที่ 4 กองทุนเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

มาตรา 15

1. กองทุนเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล เรียกว่า กองทุนมรดกโลก
2. กองทุนมีลักษณะเป็นกองทุนเงินฝาก ที่มีความสอดคล้องกับกฎข้อบังคับด้านการเงินขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วย
 - 3.1 ค่าธรรมเนียมรายปีและเงินบริจาค จากรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา
 - 3.2 เงินบริจาค หรือทรัพย์สิน หรือมรดกตามพินัยกรรมที่ได้รับจาก
 - 3.3 รัฐประเทศอื่น ๆ
4. องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติองค์การอื่น ๆ ภายใต้ระบบของสหประชาชาติ เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่างรัฐบาลอื่น ๆ
5. สมาคมภาครัฐ หรือสมาคมเอกชน หรือบุคคลทั่วไป
 - 5.1 เงินจากดอกผลและผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
 - 5.2 เงินที่ได้จากการรวบรวม และได้จากการจัดกิจกรรมเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับกองทุน
 - 5.3 ทรัพยากรอื่น ๆ ที่ได้มาโดยชอบเขตของกฎข้อบังคับแห่งกองทุนที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการมรดกโลก
6. การใช้จ่ายเงินกองทุนและรูปแบบความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่สามารถจัดหาได้จะกระทำได้โดยวัตถุประสงค์ที่คณะกรรมการมรดกโลกได้กำหนดไว้ เท่านั้นคณะกรรมการมรดกโลก จะรับและใช้เงินกองทุนในแผนงาน หรือโครงการที่ได้จัดเตรียมรายละเอียดการดำเนินงานที่ชัดเจนเพียงพอสำหรับการพิจารณาตัดสินใจ เท่านั้น ทั้งนี้ การอุดหนุนเงินให้กับกองทุน ผู้บริจาคไม่อาจกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองใด ๆ ได้

มาตรา 16

1. โดยปราศจากความผูกพันใด ๆ กับวงเงินบริจาคโดยสมัครใจที่รัฐภาคีได้มอบให้กับกองทุน รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับที่ห้าจะชำระค่าบำรุงแก่กองทุนมรดกโลกเป็นประจำทุก ๆ 2 ปี จำนวนเงินค่าบำรุงของแต่ละรัฐภาคี จะมีรูปแบบการคำนวณที่เหมือนกันโดยการพิจารณาตัดสินในการประชุมสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญา ซึ่งจะมีขึ้นระหว่างการประชุมใหญ่สมัยสามัญขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ การตัดสินของสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญา จะต้องได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกเสียงข้างมากที่เข้าร่วมการประชุม ทั้งนี้ โดยรัฐภาคีมีต้องดำเนินการประกาศอย่างเป็นทางการถึงจำนวนเงินที่จะบริจาคตามความที่ระบุไว้ในย่อหน้า 2 ของมาตรานี้ หากไม่มีกรณีเป็นอย่างอื่น ค่าบำรุงประจำปีของรัฐภาคีจะเป็นจำนวนเท่ากับร้อยละ 1 ของเงินอุดหนุนประจำปีที่รัฐภาคีมอบให้กับ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

2. โดยหลักปฏิบัติทั่วไป รัฐภาคีทุกรัฐที่ได้ดำเนินการต่าง ๆ ตามกระบวนการที่ระบุไว้ในมาตรา 31 หรือมาตรา 32 ของอนุสัญญาจะต้องประกาศอย่างเป็นทางการถึงจำนวนเงินที่จะบริจาคให้กองทุนมรดกโลกในทันทีที่เป็นหลักฐานการให้สัตยาบัน หรือการรับรอง หรือการภาคียานุวัติ แต่หลักปฏิบัติ ดังกล่าวข้างต้น จะไม่มีผลผูกพันต่อข้อบัญญัติในย่อหน้าที่ 1 ของมาตรานี้

3. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ที่ได้ประกาศอย่างเป็นทางการตามทีระบุในย่อหน้าที่ 2 ของมาตรานี้ สามารถถอนคำประกาศได้ โดยแจ้งเพื่อทราบต่อ ผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามการถอนคำประกาศ จะยังไม่มีผลต่อการชำระค่าบำรุงประจำปีของรัฐภาคีนั้น จนกว่าจะถึงวันประชุมสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญาครั้งถัดไป

4. เพื่อให้คณะกรรมการมรดกโลกสามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ควรแจ้งอย่างเป็นทางการถึงจำนวนเงินค่าบำรุง หรือเงินบริจาคที่จะมอบให้แก่กองทุนมรดกโลกตามความที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 ของมาตรานี้ และชำระเงินจำนวนดังกล่าวเป็นประจำทุก ๆ 2 ปี เป็นอย่างช้า นอกจากนั้น จำนวนเงินที่ชำระ ต้องไม่น้อยกว่าวงเงินตามเงื่อนไขของข้อบัญญัติในย่อหน้าที่ 1 ของมาตรานี้

5. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญารัฐใด ค้างชำระค่าบำรุงหรือเงินบริจาคประจำปีภายในปีปฏิทินนั้น จะไม่มีสิทธิ์สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการมรดกโลก อย่างไรก็ตามความดังกล่าวข้างต้นไม่มีผลบังคับใช้กับการเลือกตั้งในครั้งแรก วาระในการดำรงตำแหน่งของรัฐภาคี ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการมรดกโลก จะสิ้นสุดลงในช่วงเวลาของการเลือกตั้งตามทีระบุไว้ในมาตรา 8 ย่อหน้าที่ 1 ของอนุสัญญา

หมวดที่ 5 เงื่อนไขและการบริหารจัดการความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

มาตรา 17 รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา จะต้องพิจารณาหรือส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรของรัฐ หรือมูลนิธิเอกชน หรือองค์การความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการบริจาค เพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 ของอนุสัญญา

มาตรา 18 รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่กองทุนมรดกโลก ซึ่งได้รับการรณรงค์ให้จัดตั้งขึ้นโดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ โดยมีโครงสร้างและวัตถุประสงค์การรวบรวมเงินกองทุน ตามที่ได้ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 3 ของมาตรา 15

มาตรา 19 รัฐภาคีที่ขอรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศสำหรับทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม หรือมรดกทางธรรมชาติ ที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ซึ่งตั้งอยู่ในขอบเขตอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ พร้อมไปกับคำร้องขอนั้น รัฐภาคีจะต้องจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารตามวิธีการที่ระบุไว้ในมาตรา 21 ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาและตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลก

มาตรา 20 ตามนัยของข้อบัญญัติในย่อหน้าที่ 2 ของมาตรา 13 ย่อยย่อ (ค) ของมาตรา 22 และมาตรา 23 ความช่วยเหลือระหว่างประเทศที่อนุสัญญาจัดเตรียมไว้จะจัดสรรให้แก่เฉพาะทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ ที่คณะกรรมการมรดกโลกได้พิจารณาเห็นชอบ หรือจะเห็นชอบให้อยู่ในบัญชีรายชื่อมรดกโลก ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 และ 4 ของมาตรา 11 เท่านั้น

มาตรา 21

1. คณะกรรมการมรดกโลก จะต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อให้การร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศของรัฐภาคี มีขอบเขตและสาระสำคัญที่มีรายละเอียดชัดเจนเพียงพอ ประกอบการพิจารณา ระเบียบปฏิบัตินั้นควรกำหนดวิธีการพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ เหตุผลความจำเป็น ประมาณการค่าใช้จ่าย ระดับความเร่งด่วน และเหตุผลว่าเหตุใดทรัพย์สินของ รัฐภาคี (ที่ขอความช่วยเหลือ) จึงไม่เอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินการได้ด้วยงบประมาณของตนเอง นอกจากนี้ การร้องขอความช่วยเหลือดังกล่าว จะต้องได้รับการสนับสนุนโดยรายงานของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทุกครั้งเท่าที่เป็นไปได้

2. การร้องขอที่มีเหตุความจำเป็นมาจากการเกิดภัยธรรมชาติ หรือภัยพิบัติอันใหญ่หลวงทางธรรมชาติ รวมทั้งระดับความเร่งด่วนของการร้องขอ คณะกรรมการมรดกโลก จะให้ความสำคัญในระดับต้นเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้จะมีการสำรองงบประมาณฉุกเฉินไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเหตุการณ์สุดวิสัยดังกล่าว

3. ก่อนการตัดสินใจมีมติ คณะกรรมการมรดกโลก จะต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และการปรึกษาหารืออย่างละเอียดรอบคอบเท่าที่จำเป็น

มาตรา 22 การจัดสรรงบประมาณการช่วยเหลือจากกองทุนมรดกโลก จะดำเนินการได้ ภายใต้กรอบ กิจกรรม ดังนี้

1. การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางวิชาการด้านสุนทรียศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี ในการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการทะนุบำรุงรักษามรดกทาง วัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 และ 4 ของมาตรา 11 แห่ง อนุสัญญา

2. การจัดเตรียมผู้เชี่ยวชาญ ช่างเทคนิค และแรงงานที่มีทักษะ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ว่าจะสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ชำนาญการเฉพาะด้านในทุกระดับเพื่อ การปฏิบัติงานในการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์การนำเสนอ และการ ทะนุบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ

4. สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่รัฐภาคีไม่สามารถผลิตได้ หรือไม่สามารถ จัด ให้มีได้

5. การให้ยืมด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในกรณีที่สามารถใช้คืนได้ใน ระยะยาว

6. การช่วยเหลือในลักษณะให้เปล่าสำหรับกรณีพิเศษ และเหตุผลเฉพาะ

มาตรา 23 คณะกรรมการมรดกโลก อาจให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแก่ศูนย์ ระดับภูมิภาค หรือศูนย์ระดับโลก ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ชำนาญการเฉพาะ ด้านในทุกระดับ เพื่อการปฏิบัติงานในการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการทะนุบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ

มาตรา 24 การช่วยเหลือระหว่างประเทศที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ จะต้องนำเสนอ รายงานการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นการล่วงหน้า การศึกษา ดังกล่าวจะต้อง นำเสนอแนวทางที่มีเทคนิควิธีที่นำสมัยที่สุดในการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการทะนุบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ รวมทั้งจะต้องมี ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา และมีกลวิธีที่คำนึงถึงสัดส่วนการใช้ทรัพยากรที่ จัดหาได้ภายในรัฐภาคีนั้น ๆ ด้วย

มาตรา 25 โดยหลักการทั่วไปงบประมาณการช่วยเหลือระหว่างประเทศที่มอบให้แก่รัฐภาคีที่ร้องขอ มีที่มาหลักจากการจัดสรรทรัพยากรที่ระบุไว้ในแผนงานหรือโครงการ เว้นเสียแต่ทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เอื้ออำนวยได้กระทำได้นั้น ที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากประชาคมระหว่างประเทศ

มาตรา 26 คณะกรรมการมรดกโลก และรัฐภาคีที่ได้รับผลประโยชน์จากความช่วยเหลือระหว่างประเทศ จะต้องจัดทำรายละเอียดข้อตกลงที่ระบุเงื่อนไขการปฏิบัติไว้ในแผนงาน หรือโครงการตามขอบเขตที่อนุสัญญาได้กำหนดไว้รวมทั้งเป็นความรับผิดชอบของรัฐภาคีที่ได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินการคุ้มครองป้องกัน อนุรักษ์และนำเสนอทรัพย์สินสมบัติหรือทรัพย์สิน ตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในข้อตกลงทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตามความในอนุสัญญา

มาตรา 28 รัฐภาคีซึ่งรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญา รับที่จะกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติจนได้รับความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของความช่วยเหลือระหว่างประเทศ นั้น

หมวดที่ 7 รายงาน

มาตรา 29

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา จะต้องนำเสนอรายงาน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายและกระบวนการบริหารจัดการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่รัฐภาคีได้ดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ตามอนุสัญญา พร้อมทั้งรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้อง ภายในเงื่อนไขเวลาและรูปแบบที่กำหนดต่อที่ประชุมใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

2. รายงานตามย่อหน้า 1 ของมาตรานี้จะถูกนำเสนอ เพื่อคณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาในวาระแรก

3. คณะกรรมการมรดกโลก จะนำเสนอรายงานของรัฐภาคีในการประชุมใหญ่สมัยสามัญขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

หมวดที่ 8 (หมวดสุดท้าย)

มาตรา 30 อนุสัญญานี้เขียนขึ้นเป็นภาษาอาราบิก อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปน ทั้งห้าภาษามีความเป็นต้นฉบับเท่าเทียมกัน

มาตรา 31

1. อนุสัญญา จะถูกนำเสนอเพื่อให้รัฐสมาชิกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ให้สัตยาบัน หรือรับรอง หรือภาคิยานุวัติ ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในธรรมนูญขององค์การฯ ตามลำดับ

2. หลักฐานการให้สัตยาบัน หรือรับรอง หรือภาคิยานุวัติ จะถูกเก็บรักษาไว้ที่ผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

มาตรา 32

1. อนุสัญญานี้ จะเปิดให้รัฐต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งรัฐที่มีได้เป็นรัฐสมาชิกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ พิจารณาเข้าร่วมเป็นภาคี

2. การภาคิยานุวัติของรัฐ จะมีผลอย่างเป็นทางการต่อเมื่อได้มีการยื่นหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อ ผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

มาตรา 33 อนุสัญญาจะมีผลบังคับใช้เมื่อครบระยะเวลา 3 เดือน นับจากวันที่ได้รับหลักฐานการให้สัตยาบัน หรือการรับรอง หรือการภาคิยานุวัติ จากประเทศต่าง ๆ ครบ 20 รัฐ ในกรณีของรัฐที่ยื่น หลักฐานการให้สัตยาบัน การรับรอง หรือ การภาคิยานุวัติ ในช่วงระยะเวลาก่อนการมีผลบังคับใช้ ของอนุสัญญา ตามนัยของความเห็นในส่วนแรก อนุสัญญา จะมีผลบังคับใช้กับประเทศอื่น ๆ เมื่อครบ ระยะเวลา 3 เดือนนับจากการยื่นหลักฐานการให้สัตยาบัน หรือการรับรอง หรือการภาคิยานุวัติของรัฐนั้น ๆ

มาตรา 34 ข้อบัญญัติต่อไปนี้จะใช้สำหรับรัฐภาคีในอนุสัญญา ที่มีการปกครองในระบบสหพันธรัฐ หรือประเทศที่มีได้ปกครองโดยระบบรัฐธรรมนูญรวม

1. ในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อบัญญัติของอนุสัญญา ซึ่งส่งผลให้มีการดำเนินการต่าง ๆ เกิดขึ้น ภายใต้ขอบเขตอำนาจตามกฎหมายของรัฐบาลแห่งรัฐ (สหพันธ์) หรือรัฐบาลกลาง พันธะผูกพันที่มี ต่อรัฐบาลแห่งรัฐ (สหพันธ์) หรือรัฐบาลกลาง มีลักษณะเช่นเดียวกับรัฐภาคีที่มีได้มีการปกครองแบบ สหพันธรัฐ

2. ในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อบัญญัติของอนุสัญญา ซึ่งส่งผลให้มีการดำเนินการต่าง ๆ เกิดขึ้น ภายใต้ขอบเขตอำนาจตามกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญของรัฐ (สหพันธ์) หรือรัฐธรรมนูญของจังหวัดหรือรัฐธรรมนูญของมณฑล หรือรัฐธรรมนูญของเขตการปกครอง ซึ่งมีได้มีพันธะผูกพันโดยระบบ รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐ ในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย รัฐบาลกลางแห่งสหพันธรัฐนั้น ๆ ต้องแจ้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มี

อำนาจบริหารกฎหมายของรัฐ (สหพันธ์) หรือจังหวัด หรือมณฑล หรือเขตการปกครองเหล่านั้น
ทราบด้วย

มาตรา 35

1. รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา มีสิทธิในการบอกเลิกการเป็นสมาชิกในอนุสัญญา
2. การบอกเลิกต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ยื่นต่อผู้อำนวยการใหญ่องค์การ
การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
3. การบอกเลิกจะมีผลเมื่อครบระยะเวลา 12 เดือน นับจากวันที่มีหนังสือแจ้งตอบรับ
การบอกเลิกของรัฐภาคี ทั้งนี้จะไม่มีผลต่อพันธะผูกพันทางการเงินของรัฐภาคีที่บอกเลิก จนกว่าจะ
ถึงวันที่หนังสือ บอกเลิกมีผลบังคับใช้

มาตรา 36 ผู้อำนวยการใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง
สหประชาชาติ จะมีหนังสือเวียนแจ้งแก่รัฐสมาชิกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, รัฐที่มีได้เป็นสมาชิกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ที่ระบุไว้ในมาตรา 32 รวมทั้งองค์การสหประชาชาติ เกี่ยวกับ
หลักฐานของรัฐภาคีในการให้สัตยาบัน หรือการรับรอง หรือการภาคียานุวัติ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา
31 และ 32 และหลักฐานในการบอกเลิกการเป็นสมาชิกในอนุสัญญาของรัฐภาคีตามที่ระบุไว้ใน
มาตรา 35

มาตรา 37

1. การแก้ไขอนุสัญญา จะกระทำได้ก็แต่โดยที่ประชุมใหญ่ขององค์การการศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ แม้ว่าการแก้ไขนั้น จะมีผลผูกพันเฉพาะรัฐ ซึ่งเป็น
องค์ประกอบของคณะผู้ร่วมการแก้ไขอนุสัญญาก็ตาม
2. หากที่ประชุมใหญ่ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง
สหประชาชาติ เห็นชอบอนุสัญญาฉบับแก้ไข จะโดยทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม เว้นแต่จะได้มีการ
ดำเนินการเพื่อให้อนุสัญญาฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ไว้ในอีกทางหนึ่งแล้ว อนุสัญญานี้ จะสิ้นสุดลง
เพื่อเปิดให้อนุสัญญาฉบับใหม่ มีการดำเนินการตามกระบวนการ การให้สัตยาบัน หรือการรับรอง
หรือภาคียานุวัติ และมีผลบังคับใช้ต่อไป

มาตรา 38 โดยอนุโลมตามมาตรา 102 ของกฎบัตรแห่งองค์การสหประชาชาติ
อนุสัญญาฉบับนี้ จะได้รับการจดทะเบียนไว้ที่สำนักเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ โดยการร้อง
ขอของผู้ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
อนุสัญญา กระทำที่กรุงปารีส ในวันที่สี่สิบสามของเดือนพฤศจิกายน คริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้าร้อย

เจ็ดสิบสอง ด้วยต้นฉบับดั้งเดิม แท้จริงจำนวน 2 ชุด ที่ลงนามโดย ประธานการประชุมใหญ่สมัย สามัญครั้งที่ 17 ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และ ผู้อำนวยการใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ โดยจะได้รับ การเก็บรักษาไว้ที่หอจดหมายเหตุของ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ ส่วนสำเนาฉบับจริงที่มีการ รับรองอย่างเป็นทางการ จะถูกส่งไปยังรัฐภาคีทั้งหมด ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 31 และ 32 และ องค์การสหประชาชาติ

ภูมิหลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่นเป็นเลิศในระดับสากล เมื่อได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งมรดกโลก แล้ว ไม่ว่าจะอยู่ที่ตั้งอยู่ในขอบเขตดินแดนของประเทศใด ถือได้ ว่าเป็นมรดกของมนุษยชาติทั้งปวงในโลก นี่คือนิยามและความหมายของคำว่า **มรดกโลก** ซึ่ง อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติได้ให้รายละเอียดและแนวทางการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน นอกเหนือไปจากการส่งเสริมให้นานา ประเทศมีพันธหน้าที่

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติหรือเรียกสั้น ๆ ว่า อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ถูกกำหนดขึ้นจากความพยายามของนานาชาติเพื่อหยุดยั้งความ สูญสลายเสื่อมโทรมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติอันทรงคุณค่าที่ตั้งอยู่ประเทศ ต่าง ๆ ทั่วโลก อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ได้รับการรับรองจากรัฐสมาชิกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ในการประชุมใหญ่สมัยสามัญครั้งที่ 17 ณ กรุง ปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 โดยอนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2518

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2530 ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ และจนถึง ปัจจุบัน (เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545) ได้มีประเทศต่าง ๆ รวม 172 ประเทศเข้าเป็นภาคีใน อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ จึงนับได้ว่าอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกเป็นความตกลงระดับนานาชาติเพื่อ การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดอนุสัญญาฯ

วัตถุประสงค์สำคัญของอนุสัญญาฯ คือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศใน การคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็น มรดกของมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดไป

รัฐภาคีในอนุสัญญาฯ ต้องยอมรับในเบื้องต้นว่ามีหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย

การคุ้มครอง ป้องกันและการสงวนรักษา แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในประเทศของตน รัฐภาคีต้องยอมรับว่าจะดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวโดยทรัพยากรในประเทศของตน หรือบางครั้งอาจได้รับความช่วยเหลือจากนานาชาติ เพื่อให้แหล่งมรดกโลกได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเหมาะสมและดีที่สุด

พันธกรณีของรัฐภาคี

ภาคีในอนุสัญญาฯ จะต้องยอมรับร่วมกันในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายและวางแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพ พร้อมไปกับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมของชุมชน
2. กำหนดมาตรการที่เหมาะสมด้านกฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การบริหารจัดการ และการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการศึกษาวิจัย การปกป้องคุ้มครอง การอนุรักษ์ การบริการทางการศึกษา และการฟื้นฟู มรดกทาง วัฒนธรรมและทางธรรมชาติ
3. ละเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่อาจจะทำลายมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของรัฐภาคีอื่น ๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม แต่จะสนับสนุนและช่วยเหลือรัฐภาคีอื่น ๆ ในการศึกษาวิจัยและปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในประเทศนั้น ๆ

คณะกรรมการมรดกโลก

อนุสัญญาคู่คุ้มครองมรดกโลกได้รับการบริหารโดย “คณะกรรมการมรดกโลก” ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจาก 21 ประเทศ ที่ได้รับการเลือกตั้งจากรัฐภาคีการเลือกตั้งคณะกรรมการฯ มีขึ้นทุก 2 ปี ในช่วงเวลาเดียวกับการประชุมใหญ่สามัญประจำปีขององค์การยูเนสโก โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี หน้าที่หลักของคณะกรรมการ มรดกโลก มีดังนี้

1. พิจารณาตัดสินการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก
2. พิจารณาการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ
3. พิจารณาคำร้องขอความช่วยเหลือนานาชาติที่รัฐภาคีเสนอมา
4. ติดตามตรวจสอบให้รัฐภาคีดำเนินการเพื่อการปกป้องคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของตน ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ
5. บริหารงานกองทุนมรดกโลก

การดำเนินงานของคณะกรรมการมรดกโลก ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากสำนักงานเลขาธิการ ศูนย์มรดกโลก ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

หน้าที่ และความรับผิดชอบ

1. พิจารณาเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติต่อยูเนสโก เพื่อบรรจุไว้ในบัญชีมรดกโลก รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติมแหล่งมรดกดังกล่าวให้เหมาะสมตามสถานการณ์
2. ติดต่อประสานงานให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือดำเนินมาตรการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของชาติที่ได้รับการขึ้นบัญชีในบัญชีมรดกโลก
3. พิจารณาขอความช่วยเหลือด้านวิชาการ การเงิน และผู้เชี่ยวชาญจากกองทุนมรดกโลก
4. จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อเสนอที่ประชุมสมัชชาสามัญของยูเนสโก ตามระยะเวลาที่กำหนด
5. กำกับ และดูแลการปฏิบัติตามข้อบัญญัติการเข้าร่วมเป็นภาคี ในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก
6. แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานตามที่เห็นสมควรเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

วิธีการคัดเลือกมรดกทางธรรมชาติ

มาตรา 2 แห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ได้นิยามความหมายและมรดกทางธรรมชาติตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ไว้ ดังนี้

1. สภาพธรรมชาติที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ อันมีคุณค่าเด่นชัดในด้านสุนทรียศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์
2. สถานที่ซึ่งมีสภาพทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศที่ได้รับการศึกษาวิเคราะห์แล้วว่า เป็นถิ่นที่อยู่ของพันธุ์พืชและ พันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคาม และมีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์ หรือการอนุรักษ์
3. แหล่งธรรมชาติอันมีคุณค่าโดดเด่นทางวิทยาศาสตร์ หรือความงามตามธรรมชาติ ซึ่งจะได้รับการพิจารณาให้อยู่ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติได้ในกรณีที่มีคุณลักษณะโดดเด่นตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 (VII) เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการสำคัญๆ ในอดีตของโลก รวมทั้งแหล่งที่เป็นตัวแทนของยุคสำคัญในอดีต เช่น ยุคของสัตว์เลื้อยคลานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการความหลากหลายทางชาติบนพื้นโลก หรือยุคน้ำแข็ง ซึ่งมีมนุษย์ดึกดำบรรพ์ และ สิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก หรือ

3.2 (VIII) เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของขบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยาหรือวิวัฒนาการทางชีววิทยา และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่ ลักษณะนี้แตกต่างจากหลักเกณฑ์ในข้อ 1. กล่าวคือจะเน้นขบวนการที่

กำลังเป็นอยู่ของชุมชนพืชและสัตว์ การเกิดของสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ทะเล และแหล่งน้ำผิวดิน ลักษณะดังกล่าวนี้จึงรวมถึง (ก) ขบวนการทางธรณีวิทยา ภูเขา น้ำแข็ง หรือ ภูเขาไฟ (ข) วิวัฒนาการทางชีววิทยา ตัวอย่างของกลุ่มสิ่งมีชีวิต เช่น ป่าไม้เขตร้อน ทะเลทราย ที่ราบทุนดรา (ค) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศที่มีการทำเกษตรกรรมขั้นบันได หรือ

3.3 (IX) เป็นแหล่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์หายากเป็นพิเศษ เช่น การเกิดหรือลักษณะหรือแหล่งที่มีความงดงามทางธรรมชาติกว่าพื้นที่อื่น ๆ เช่น ระบบนิเวศที่มีลักษณะพิเศษ สภาพทางธรรมชาติ (ตัวอย่างเช่น แม่น้ำ ภูเขา น้ำตก) แหล่งรวมความหนาแน่นของสัตว์ สภาพทิวทัศน์ที่มีพืชนานาชนิดเป็นองค์ประกอบและแหล่งรวมความผสมผสานระหว่างองค์ประกอบทางธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือ

3.4 (X) เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ

ในกรณีของสัตว์ที่มีการอพยพย้ายถิ่น ควรมีการคุ้มครองพื้นที่ที่สัตว์จะย้ายไปอยู่เช่นกัน ทั้งนี้ควรมีข้อตกลงของประเทศที่เกี่ยวข้องเสียก่อน

พื้นที่ในข้อ (1) ถึง (4) จะต้องได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย เช่น ในรูปของอุทยานแห่งชาติ หากไม่มีก็ควรมีแผนการจัดการที่จะนำไปปฏิบัติต่อไปได้

นอกจากนี้ แหล่งมรดกโลกนั้น ๆ จะต้องมีคุณสมบัติอื่นอีก 2 ข้อ คือ

1. ผ่านการทดสอบว่าเป็นของแท้
2. มีการจัดการที่เหมาะสมและเพียงพอ

ขั้นตอนการเสนอชื่อสถานที่

ประเทศที่ต้องการเสนอชื่อสถานที่ในประเทศของตนให้ได้รับการพิจารณาให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก อันดับแรกจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อสถานที่ที่มีความสำคัญทางธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งหมดภายในประเทศของตน บัญชีนี้จะเรียกว่า บัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะมีเพียงสถานที่ที่มีชื่ออยู่ในบัญชียี่สิบที่เท่านั้นที่จะมีสิทธิได้รับการเสนอชื่อขึ้นต่อมา ประเทศนั้น ๆ จะต้องเลือกรายชื่อสถานที่ที่ต้องการเสนอชื่อมาจากบัญชีรายชื่อเบื้องต้นเพื่อจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูล (Nomination File) โดยทางศูนย์มรดกโลกอาจให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการจัดทำแฟ้มข้อมูลนี้

เมื่อถึงขั้นตอนนี้ แฟ้มข้อมูลจะถูกตรวจสอบและพิจารณาจากองค์กร 2 แห่ง ได้แก่ สภานานาชาติว่าด้วยการดูแลอนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี (International Council on Monuments and Sites) และ สหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ (World Conservation Union) แล้วทั้งสององค์กรนี้จะยื่นข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการมรดกโลก ทางคณะกรรมการจะมีการประชุมร่วมกันปีละหนึ่งครั้ง เพื่อตัดสินว่าสถานที่ที่มีการเสนอชื่อแห่งใดบ้างที่ควรได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก หรือทางคณะกรรมการอาจร้องขอให้ประเทศที่เสนอชื่อได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เพิ่มเติม โดยการพิจารณาว่าจะขึ้นทะเบียนสถานที่แห่งใดจะต้องมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ

การดำเนินงานของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

หลังจากที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2530 แล้ว สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยประสานงานระหว่างกรมศิลปากร และกรมป่าไม้ ในการพิจารณาแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีคุณค่าเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของไทย ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว พันธกรณีสำคัญประการหนึ่งซึ่งประเทศไทยในอนุสัญญา คุ้มครองมรดกโลก จะต้องดำเนินการคือการดูแลคุ้มครอง และอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกที่ตั้งอยู่ในประเทศของตน รวมทั้งจัดทำและนำเสนอรายงานผลการดำเนินงานตามพันธกรณีในอนุสัญญา (Periodic Reporting) ต่อคณะกรรมการมรดกโลกทุก ๆ 6 ปี ดังนั้น ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของสำนักงานฯ คือการดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีฯ ดังกล่าว ปัจจุบันสำนักงานฯ ได้สนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรเอกชนหรือ NGOs เพื่อดำเนินกิจกรรมอันจะเป็นประโยชน์แก่แหล่งมรดกโลกของไทย และเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งมรดกโลก โดยโครงการต่างๆ ที่สำนักงานได้ให้การสนับสนุนไปแล้ว อาทิ

1. สนับสนุนการดำเนินโครงการจัดทำนิทรรศการถาวรภายในศูนย์ข้อมูลปฏิบัติงานอนุรักษ์นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา
2. สนับสนุนการดำเนินโครงการจัดทำวีดิทัศน์ แหล่งมรดกโลกในประเทศไทย
3. สนับสนุนการดำเนินโครงการจัดทำเอกสารวิชาการเกี่ยวกับโบราณสถาน และแหล่งประวัติศาสตร์ภายในนครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา
4. สนับสนุนการดำเนินโครงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ในฐานะแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

5. สนับสนุนการดำเนินโครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งมรดกโลกในประเทศไทย จำนวน 4 แห่ง

6. สนับสนุนการดำเนินโครงการกำหนดแนวทางการสร้างมาตรการและแรงจูงใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกทางวัฒนธรรม

7. สนับสนุนการดำเนินโครงการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการปรับปรุงแผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ดังนั้น ความพยายามที่จะหยุดยั้งความสูญสลายเสื่อมโทรม ของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ได้มีการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว หรือยังมีได้ประกาศก็ตาม ถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งที่รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญให้มากขึ้น โดยเฉพาะการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ และเล็งเห็นคุณค่าความสำคัญของแหล่งวัฒนธรรมของไทยที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งมรดกโลกแล้วทั้ง 4 แห่ง นับเป็นเกียรติยศอันสูงในสังคมโลก ซึ่งประชาชนควรรับทราบและภูมิใจกับรางวัลอันยิ่งใหญ่

บัญชีรายชื่อเบื้องต้นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของประเทศไทย

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ได้พิจารณาเห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศอีกเป็นจำนวนมาก มีคุณค่าความโดดเด่นเป็นพิเศษสมควรได้รับการพิจารณาจัดทำบัญชีรายชื่อเบื้องต้นไว้เพื่อพิจารณาดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าในรายละเอียดสำหรับการนำเสนอเป็นแหล่งมรดกโลกต่อไป แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติตามบัญชีรายชื่อเบื้องต้น ดังกล่าวมีดังนี้

แหล่งมรดกทางธรรมชาติ

1. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย
2. อุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย
3. อุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
4. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
5. อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา-หมู่เกาะสุรินทร์-หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
6. อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
7. อุทยานแห่งชาติเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

มรดกโลกของประเทศไทย

ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกตามมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดก

โลก (ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนมกราคม พุทธศักราช 2533 และมีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการ) มีหน้าที่ในการประสานการดำเนินงาน เพื่อการคุ้มครองและอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

1. มติ ครม . เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2530 เรื่องการให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นประเทศภาคีอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก
2. มติ ครม . เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2533 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก
3. มติ ครม . เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2534 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก
4. มติ ครม . เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ความว่า เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของ

ประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำได้ โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มี แผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า อุทยานแห่งชาติ ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งมีเขตบวงการเมือง ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และป่า สัตว์ป่าตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปเพื่ออำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป (กรมป่าไม้, 2547)

การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้บัญญัติการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติไว้ดังนี้ (กรมป่าไม้, 2547)

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

1. ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
 2. เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งยาง ไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
 3. นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
 4. ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดินหิน กรวด หรือทราย
 5. เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย บึง ท่วมท้นหรือเหือดแห้ง
 6. ปิดหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก
 7. เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่ง กัญชง ไม้ น้ำมัน ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
 8. เก็บหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
 9. นำยานพาหนะเข้าออก หรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้นเว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
 10. นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก พนักงานเจ้าหน้าที่
 11. นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี
 12. นำหรือปล่อยปลุ่สัตว์เข้าไป
 13. เข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงาน เจ้าหน้าที่
 14. ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ
 15. นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใด ๆ เข้าไปเว้นแต่จะได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้
 16. ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิดหรือจุดดอกไม้เพลิง
 17. ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ คนหรือสัตว์
 18. ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง
- มาตรา 17 ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำให้หลักเขตป้าย หรือเครื่องหมายอื่น ๆ ซึ่งพนักงาน เจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย หรือไร้ประโยชน์

มาตรา 18 บุคคลซึ่งเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบ ที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา 19 บทบัญญัติในมาตรา 16 และมาตรา 17 มิให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติภารกิจไปเพื่อประโยชน์ใน การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ หรือการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนศึกษาหรือการพักผ่อน หรือเพื่ออำนวยความสะดวกปลอดภัยหรือให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา 20 การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 21 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ

มาตรา 22 ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่ หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติ ผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้น ๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติ หรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม แล้วแต่กรณีถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือเพื่อป้องกัน หรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่ จะกระทำความดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ตามสมควรแก่กรณี และผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดเชยค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้น

แผนแม่บทการจัดการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

แผนแม่บทในการจัดการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจัดทำขึ้นเพื่อ คุ้มครอง ป้องกัน รักษาผืนป่าแก่งกระจาน ให้มีระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งต้นน้ำของ แม่น้ำเพชรบุรีและปราณบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเป็นแหล่งดูนกที่สำคัญแห่งหนึ่งระดับ นานาชาติ ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ ทั้งนี้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม

โดยดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆของภาครัฐ ภาคเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศโดยให้ ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมค้ำึงถึงระบบนิเวศความหลากหลายทางชีวภาพขงผืนป่าแก่งกระจานพร้อมทั้งปฏิบัติตามแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการและได้วางแนวทางการดำเนินการไว้ 5 ประการคือ

1. การป้องกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

2. การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ
3. การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
4. การบริหารและจัดการองค์กร
5. การจัดการอุทยานแห่งชาติโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ข้อมูลทั่วไป

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี และมีลักษณะเด่นทางธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ทะเลสาบ น้ำตก ถ้ำ หน้าผาที่สวยงาม มีเนื้อที่ประมาณ 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร (อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, 2535)

ประวัติความเป็นมา

เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานที่พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเสด็จที่เขื่อนแก่งกระจาน ได้รับสั่งให้นายถนอม เปรมรัศมี อธิบดีกรมป่าไม้ เข้าเฝ้าเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2522 ได้มีกระแสพระราชดำรัสว่า เรื่องป่าต้นน้ำลำธารของแม่น้ำเพชรบุรี ขอให้เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาอย่าให้มีการลักลอบตัดไม้ ถางป่า ทำไร่ในป่าต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรี เพราะจะทำให้เกิดความแห้งแล้ง แม้จะได้มีการให้สัมปทานป่าแปลงนี้ไปบ้างแล้ว ก็ขอให้เจ้าหน้าที่ตรวจดูแลการทำไม้ อย่ายุ่เป็นการทำลายป่าเกิดขึ้น จากพระราชดำรัสดังกล่าวประกอบกับนโยบายของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ที่ให้รักษาป่าไว้โดยการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้มีคำสั่งที่ 452/2523 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2523 ให้ นายสามารถ ม่วงไหมทอง นักวิชาการป่าไม้ 4 ไปดำเนินการสำรวจหาข้อมูลเบื้องต้นบริเวณพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารแม่น้ำเพชรบุรีเหนือเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามหนังสือรายงานการสำรวจ ด่วนที่สุด ที่ กส 0708/จช .67 ลงวันที่ 15 เมษายน 2523 รายงานว่า บริเวณป่าดังกล่าวเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สภาพป่าสมบูรณ์ มีทิวทัศน์สวยงาม ประกอบด้วยน้ำตก ถ้ำ หน้าผา ทะเลสาบ พันธุ์ไม้มีค่านานาชนิด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ต่าง ๆ เช่น เลียงผา วัวแดง กระต๊อง นก ปลาต่าง ๆ และช้างป่า ซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและศึกษา

ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งเป็นการรักษาสภาพป่าให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติถาวรสืบไปดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งได้มีมติการประชุมครั้งที่ 2/2523 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2523 เห็นสมควรให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินบริเวณพื้นที่ป่ายางน้ำกลัดเหนือ และป่ายางน้ำกลัดใต้ในท้องที่ตำบลน้ำกลัดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาเยอ และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระเจาน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ครอบคลุมเนื้อที่ 1,548,750 ไร่ หรือ 2,478 ตารางกิโลเมตร ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 92 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 28 ของประเทศ

ต่อมาคณะอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ ของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีหนังสือลงวันที่ 17 ตุลาคม 2525 ถึงนายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอให้อนุรักษป่าห้วยแร้งห้วยไคร้ ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วย กรมป่าไม้ จึงให้ นายสามารถ ม่วงไหมทอง ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน และนายรุ่งโรจน์ อังกูรทิพากร เจ้าพนักงานป่าไม้ 2 สำรวจหาข้อมูลเบื้องต้น ปรากฏว่า ในบริเวณดังกล่าวมีสภาพป่าสมบูรณ์ดี มีทิวทัศน์สวยงาม มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตก ถ้ำ หน้าผา ลานหิน และมีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามหนังสือรายงานผลการสำรวจ ที่ กส 0713 (กจ/78) ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2526 เห็นควรให้ขยายเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจานออกไปครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว กรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ต่อมาได้มีมติการประชุมครั้งที่ 1/2527 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2527 ให้ขยายเขตอุทยานแห่งชาติให้ครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาขยายเขตอุทยานแห่งชาติป่ายางน้ำกลัดเหนือ และป่ายางน้ำ กลัด ใต้ ในท้องที่ตำบลแก่งกระเจาน ตำบลสองพี่น้อง ตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมเนื้อที่ 273,125 ไร่ หรือ 437.00 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 194 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2527 รวมเนื้อที่ 1,821,875 ไร่ หรือ 2,915 ตารางกิโลเมตร ต่อมากองบัญชาการทหารสูงสุด และจังหวัดเพชรบุรี ได้ขอเพิกถอนพื้นที่เพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่เพรียง เนื้อที่ 28 ไร่ 2 งาน และอ่างเก็บน้ำห้วย ป่าแดง เนื้อที่ 158 ไร่ 2 งาน 64 ตารางวา ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนอุทยานแห่งชาติป่ายางน้ำ กลัดเหนือ และป่ายางน้ำกลัดใต้ บางส่วนในท้องที่ตำบลห้วยแม่เพรียง และตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี เนื้อที่ 187.16 ไร่ หรือ 0.30 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115

ตอนที่ 64 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2541 ทำให้ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานคงเหลือพื้นที่ 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร (อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, 2535)

ภูมิศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, 2550)

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 26 ลิปดา ถึง 13 องศา 19 ลิปดาเหนือ ระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 4 ลิปดา ถึง 99 องศา 39 ลิปดาตะวันออก

ภูมิประเทศ

ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนตั้งอยู่ในเทือกเขาตะนาวศรีกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชจากทางเหนือและทางใต้ของประเทศไทย มีที่ราบอยู่บ้างตามริมห้วยและริมแม่น้ำ มียอดเขาสูงสุดชื่อว่า งามันนิยวกตอง มีความสูง 1,513 เมตร รองลงมาคือยอดเขา พระเนินทุ่ง สูง 1,220 เมตร พื้นที่เฉลี่ยอยู่ในระดับความสูงประมาณ 500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ร้อยละ 60 ของพื้นที่มีระดับความลาดชันมากกว่าร้อยละ 30 จากสภาพที่เป็นเทือกเขาและยอดเขาสลับซับซ้อนหลายชั้นหลายระดับทำให้พื้นที่บริเวณนี้ จึงเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำเพชรบุรี และ แม่น้ำปราณบุรี ซึ่งเป็นต้นน้ำของเขื่อนแก่งกระจาน และเขื่อนปราณบุรี เขื่อนทั้งสองนอกจากจะใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกและผลิตกระแสไฟฟ้าแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาในอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพภูมิอากาศ

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมสองช่วงคือ ฤดูฝนระหว่างเดือน มิถุนายน-ตุลาคม ฤดูระหว่างเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม มีปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปี 1,200-1,400 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 28 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ในเดือนธันวาคม 8 องศาเซลเซียส และสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 30 องศาเซลเซียส

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นับเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทรัพยากรพันธุ์พืชและสัตว์ป่านานาชนิด ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่านี้จึงทำให้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายสำคัญ เช่น แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำปราณบุรี เป็นต้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาจำทำให้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้หลายแห่ง ซึ่งในขณะนี้มีการสำรวจพบแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานแล้วทั้งสิ้น 19 แห่ง แบ่งเป็นน้ำตก 14 แห่ง นอกจากนี้เป็นอ่างเก็บน้ำ น้ำพุร้อน และสภาพทางธรรมชาติที่แปลกตา รวมไปถึงทุ่งโล่งบนเทือกเขาด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำแนกออกเป็น 19 แห่ง ตามลำดับดังนี้ (โครงการศึกษาเส้นทาง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, 2550)

1. ที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่ที่เขาไม้รวก บริเวณที่ทำการอุทยานริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน ด้านหลังติดเขาขนาดเล็ก มีสภาพธรรมชาติ และบรรยากาศที่ร่มรื่นสวยงาม

2. น้ำตกทอทิพย์ อยู่ห่างจากยอดเขาพะเนินทุ่งประมาณ 8 กิโลเมตร ตามเส้นทางยอดเขาพะเนินทุ่ง น้ำตกทอทิพย์ โดยต้องเดินป่าไป-กลับประมาณ 8 กิโลเมตร ตัวน้ำตกมี 9 ชั้น และมีน้ำตก ไหลอยู่ตลอดทั้งปี นอกจากนี้บริเวณพื้นที่อันเป็นต้นน้ำเพชรบุรียังมีลำธารที่สวยงาม และในบริเวณส่วนนี้ยังประกอบด้วยจุดที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง นับเป็นความมหัศจรรย์ที่งดงามของพื้นที่ป่า

3. น้ำตกปราณบุรี อยู่ห่างจากที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.4 (บ้านกร่าง) ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 7 กิโลเมตร หรือตัดลง กม.23 ประมาณ 200 เมตร น้ำตกปราณบุรีเป็นน้ำตกขนาดเล็กที่มีน้ำไหลอยู่ตลอดทั้งปี การเดินทางไปในฤดูฝนค่อนข้างลำบาก

4. น้ำตกธารทิพย์ เป็นน้ำตกที่อยู่ระหว่างทางไปน้ำตกทอทิพย์ ซึ่งนับเป็นน้ำตกที่สวยงาม อีก แห่งหนึ่งของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

5. น้ำตกแม่เสด็จ ตัวน้ำตกมีทั้งหมด 3 ชั้น เป็นน้ำตกสายเล็กๆ ที่มีน้ำไหลอยู่ตลอดทั้งปี สภาพโดยรอบยังคงธรรมชาติป่าเขาที่สมบูรณ์ การไปเที่ยวชมน้ำตกต้องเดินเท้าจากที่ทำการหน่วยพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติที่ กจ.4 บ้านกร่าง (ไปกลับใช้เวลา 3 วัน 2 คืน)

6. น้ำตกตะเภาผาตุ เป็นน้ำตกที่อยู่ใกล้ชายแดนพม่า ตัวน้ำตกมีความสูง 5 ชั้น

7. น้ำตกตะเภาโป เป็นน้ำตกที่อยู่ใกล้ชายแดนพม่า ตัวน้ำตกมีน้ำไหลอยู่ตลอดทั้งปี

8. เขาพะเนินทุ่ง เขาพะเนินทุ่งเป็นกลุ่มเขาใหญ่น้อยมากมาย มียอดสูงสุดสูงประมาณ 1,220 เมตรจากระดับน้ำทะเล อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ 50 กิโลเมตร อยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 30 ของถนน สายวังวน-น้ำตกทอทิพย์ ซึ่งเป็นถนนเล็กๆ ที่เหมาะแก่การดูนกเพราะเงียบสงบ บนยอดเขาพะเนินทุ่งสามารถมองเห็นทิวทัศน์ที่งดงามทั้งยามปกติ และยามมีทะเลหมอกในช่วงฤดูฝนต่อฤดูหนาว แต่การเดินทางไปถึงค่อนข้างลำบาก เมื่อสุดทางจะต้องใช้เวลาเดินเท้าอีกประมาณ 5-8 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ ชั่วโมงครึ่ง และต้องเดินทางไปตามกำหนดระยะเวลาขึ้นลง การเดินทางขึ้นเขาพะเนินทุ่งมี 3 รอบดังต่อไปนี้

8.1 เวลาขึ้นรอบเช้า 05.00-08.00 น .ลงเวลา 09.00-10.00 น.

8.2 เวลาขึ้นรอบกลางวัน 11.00-12.00 น. ลงเวลา 13.00-14.00 น.

8.3 เวลาขึ้นรอบเย็น 15.00-16.00 น .ลงเวลา 17.00-18.00 น.

อนึ่งการขึ้นไปท่องเที่ยวบนยอดเขาพะเนินทุ่งต้องขออนุญาต และชำระค่าธรรมเนียมที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก่อนทุกครั้ง และต้องดำเนินการให้เสร็จก่อนเวลาปิดด่านตรวจ 30 นาที

และสำหรับเส้นทางพะเนินทุ่งไม่มีร้านอาหารไว้บริการ ควรเตรียมอาหารให้พอเพียงสำหรับการพักแรม

9. ฝ่าน้ำหยด สามารถชมได้จากริมชายฝั่งลำน้ำเพชรบุรี ฝ่าน้ำหยดเป็นหน้าผาสูงชันที่มีน้ำไหลหยดลงสู่แม่น้ำเพชรบุรีตลอดเวลา โดยเฉพาะในฤดูฝนน้ำจะหยดเป็นสายก่อให้เกิดแกมมอส คลุมเขียวไปทั้งหน้าผา

10. น้ำตกห้วยป่าเลา น้อย เป็นน้ำตกขนาดเล็กสูง 3 ชั้น น้ำตกมีความสูงประมาณ 100-200 เมตรจากระดับน้ำทะเล

11. น้ำตกห้วยป่าเลา เป็นน้ำตกที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของอุทยานฯ ตัวน้ำตกมีขนาดเล็กสองข้างทางเป็นป่าดงดิบ ตลอดเส้นทางมีพันธุ์ไม้แปลกตาให้ได้ชม

12. ทะเลสาบเหนือเขื่อนแก่งกระจาน มีเนื้อที่ประมาณ 465 ตารางกิโลเมตร เกิดจากการสร้างเขื่อนดินปิด 3 ช่องทางระหว่างเขาทำให้น้ำเอ่อล้นท่วมแก่งน้ำเดิม กลายเป็นพื้นน้ำอาณาเขตกว้างขวางจากยอดเนินเขาจึงกลายเป็นเกาะแก่งไหลล้นพื้นน้ำประมาณ 30-40 เกาะ ประกอบกับแนวเขาทางทิศตะวันตก เมื่อมองจากที่ทำการเหนือเขื่อนดินก่อให้เกิดทิวทัศน์ที่งดงามอย่างยิ่ง

13. บ่อน้ำพุร้อน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอนองหญ้าปล้อง เป็นน้ำพุร้อนที่ผลุดจากพื้นดิน 2 บ่อ มีอุณหภูมิประมาณ 50-60 องศาเซลเซียส ซึ่งจะไหลลงสู่ลำน้ำธรรมชาติ

14. น้ำตกสาริกา ตั้งอยู่บริเวณห้วยสาริกา นับเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงามอีกแห่งหนึ่งของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

15. น้ำตกกระดังลา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอนองหญ้าปล้อง ต้องเดินเท้าเข้าไปอีก 6 กิโลเมตร หรือในช่วงแล้งสามารถเอารถเข้าไปได้แล้วเดินเท้าอีก 3 กม. ตัวน้ำตกมีขนาดเล็ก มีความสูง 3 ชั้น

16. ถ้ำค้างคาว เป็นถ้ำและแหล่งบิณฑบาตสวยงาม ระหว่างทางมีทัศนียภาพของป่าที่สวยงาม

17. ถ้ำวิมาน มีหินงอกหินย้อย ซึ่งธรรมชาติได้สร้างสรรค์ไว้อย่างสวยงาม อากาศเย็นสบาย และ ภายในถ้ำยังมีร่องรอยของมนุษย์โบราณ นอกจากนี้ยังพบน้ำตกอีก 3 ชั้น

18. ลานหินฆวนหรือเขาปะการัง เป็นลานหินชมวิว ลักษณะของภูเขาเป็นหินที่แปลกตาและสวยงามคล้ายปะการัง นอกจากนี้ยังมีลิงชุกชุม

19. ต้นมะค่ายักษ์หรือต้นมะค่าโง่งใหญ่ อยู่ห่างจากที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กจ.4 (บ้านกร่าง) ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร ตามเส้นทางเดิน

ป่าบ้านกร่าง-เขาปะการัง ต้นมะค่าโมง มีขนาดของลำต้นที่วัดโดยรอบลำต้น ที่ระดับความสูงจากพื้นดิน 130 เซนติเมตร เท่ากับ 11 เมตร 70 เซนติเมตร ความสูงจากพื้นดินถึงกิ่งแรก 14 เมตร

บางเส้นทางและบางฤดูสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งอาจถูกปิดตามความเหมาะสมและพิจารณาของทางอุทยานฯ

การจำแนกเขตการจัดการ

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานสามารถกำหนดเขตพื้นที่จัดการในเขตพื้นที่ออกเป็น 6 เขต ดังนี้

1. เขตหวงห้าม เป็นพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสมบูรณ์ เป็นแหล่งสังคมพืชและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่ควรสงวนไว้เป็นแห่งธรรมชาติและสร้างความสมดุลของธรรมชาติ พื้นที่บริเวณนี้ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ บริเวณติดชายแดนประเทศพม่า มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,546.93 ตารางกิโลเมตร
2. เขตสงวนสภาพธรรมชาติ เป็นพื้นที่ ๆ เหมือนกับกันชนให้แก่พื้นที่เขตหวงห้ามมีความสำคัญต่อระบบนิเวศวิทยาและแหล่งต้นน้ำลำธาร พื้นที่บริเวณนี้ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ ที่กันระหว่าง เขต หวงห้ามกับพื้นที่ใช้ประโยชน์ประเภทอื่น ๆ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 929.53 ตารางกิโลเมตร
3. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ เป็นบริเวณที่มีสภาพธรรมชาติถูกทำลายจำเป็นต้องฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม โดยการปลูกป่าทดแทน หรือปล่อยให้ฟื้นคืนตามธรรมชาติพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 527.91 ตารางกิโลเมตร
4. เขตเพื่อการพักผ่อนและการศึกษาหาความรู้ เป็นพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่เหมาะสมสำหรับให้ประชาชนได้มาศึกษาหาความรู้และพักผ่อนหย่อนใจ มีอยู่สี่จุดใหญ่ๆที่เป็นบริเวณที่มีกลุ่มสถานที่ท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วยน้ำตก น้ำพุร้อน พื้นที่ป่าไม้สวยงาม กิจกรรมที่ประชาชนสามารถเข้าไปพักผ่อนได้ คือ ล่องแก่ง ตั้งแคมป์ และเดินป่า
5. เขตบริการ เป็นพื้นที่ที่อำนวยความสะดวกสำหรับเจ้าหน้าที่ในการจัดการพื้นที่และให้บริการแก่ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ประกอบด้วยจุดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน 19แห่งด้วยกัน
6. เขตพื้นที่กันชน เป็นบริเวณที่จัดขึ้นเพื่อควบคุมการใช้ที่ดินและกิจกรรมการพัฒนาบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องนอกเขตอุทยาน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตร และชุมชนอาศัย

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการและการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ

(อภิชาติ ขาวสะอาด, 2540) กล่าวว่า

...การจัดการอุทยานแห่งชาตินับได้ว่าเป็นการจัดการที่ต้องอาศัยความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ควบคู่กันไปอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ในการจัดการอุทยานแห่งชาติตามหลักสากลโดยทั่วไปเพื่อทำการการอนุรักษ์ (Conservation) และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เพื่อสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงแก่คนทั้งชาติ และ ทั้งโลกคุ้มครองและป้องกันรักษา (protection) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้คงอยู่ตลอดไป โดยใช้มาตรการต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย มาใช้ในการจัดการเพื่อการคุ้มครอง เพื่อการนันทนาการและการท่องเที่ยว (recreation and tourism) เพื่อการศึกษาและค้นคว้าวิจัย (education and research) และเพื่อการใช้ประโยชน์อื่น ๆ

ดอร์ซัน เอมพันธ์ (2539) ได้อธิบายมาตรการหรือวิธีการในการจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติไว้ดังนี้ “การดูแลรักษาทรัพยากร ครอบคลุมถึงการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากผู้ใช้ประโยชน์ และจากพฤติกรรมทำลายของนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น”

นันทนาการและสื่อความหมาย นันทนาการและสื่อความหมาย ครอบคลุมถึงการจัดการด้านนันทนาการและโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติในพื้นที่ซึ่งจะต้องระบุถึงแหล่งท่องเที่ยวและวิธีการในการบำรุงรักษาพื้นที่ไม่ให้เสื่อมโทรม ตลอดจนควบคุมไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อนิเวศป่าไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องระบุตัวโปรแกรมสื่อความหมายที่ควรจะทำและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจและความเพลิดเพลิน ทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์อีกด้วย

การบำรุงและฟื้นฟูทรัพยากร เมื่อมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามาใช้อุทยานแห่งชาติ ผลที่ได้ตามมาคือการชำรุดทรุดโทรมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นควรคำนึงถึงบุคลากรและงบประมาณที่เหมาะสม ในการบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากร นอกจากนี้ จะต้องระบุถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ของนักนันทนาการ และแนวทางการบำรุงหรือฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมด้วย

การอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมชุมชนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมชุมชนท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเห็นในการประสานประโยชน์และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่นกับประชาชนท้องถิ่น โคนควรคำนึงว่าทำอย่างไรจึงจะได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งวิธีการดำเนินการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติให้เอื้ออำนวยประโยชน์และพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นให้ดีขึ้น เพื่อประชาชนในท้องถิ่นจะได้เห็นประโยชน์ของการมีอุทยานแห่งชาติและช่วยกันอนุรักษ์ไว้

การจัดการด้านบริหารและบุคลากร เพื่อวางแผนงานในการกำหนดบุคลากรตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ และงบประมาณในการดำเนินการจัดการอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดความสำคัญก่อนหลัง เนื่องจากการดำเนินงานหรือกิจกรรมการจัดพื้นที่นั้นหนาแน่นนั้นครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ มากมาย ดังนั้น แผนงานที่จัดทำต้องมีการกำหนดความจำเป็นก่อนหลังว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่สำคัญมากก็ควรดำเนินการก่อน และกิจกรรมอะไรบ้างที่สำคัญรองลงมาก็คือดำเนินการภายหลังตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณและกำลังคนที่มี

การแบ่งเขตการจัดการ

การจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกในการบริหารและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการแบ่งเขตพื้นที่เป็นกระบวนการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับสภาพและศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และใช้เป็นแนวทางในการควบคุมกิจกรรมการจัดการ โดยปกติการแบ่งเขตพื้นที่จะกระทำควบคู่ไปกับการวางแผน และผลลัพธ์ของการแบ่งเขตนี้จะเป็นแผนที่พร้อมระบุความหมายและกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน เขตการจัดการของอุทยานแห่งชาติโดยทั่วไปจะมี 3 เขต แต่บางพื้นที่อาจต้องแบ่งมากกว่า 3 เขตก็ได้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสม

1. เขตบริการ (Service zone) หมายถึง เขตที่แบ่งไว้เพื่อการพัฒนาสิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ ได้แก่ อาคารสถานที่เพื่อปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ที่ทำการ บ้านพัก โรงเก็บพัสดุครุภัณฑ์ โรงเรือนสำหรับสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักแรมที่เป็นอาคารบ้านพัก ร้านค้า ร้านอาหาร ลานจอดรถ ห้องสุขา ฯลฯ ปกติแล้วพื้นที่บริเวณที่เหมาะสมสำหรับเขตบริการควรเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมหลัก หรือสามารถเข้าออกได้สะดวก มีความลาดชันค่อนข้างต่ำ อยู่ใกล้แหล่งน้ำ และควรเป็นบริเวณที่สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายไปแล้ว

อุทยานแห่งชาติหนึ่ง ๆ อาจกำหนดให้มีเขตบริการเพียงจุดเดียวหรือ หลายจุดก็ได้ ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่และปริมาณการใช้ประโยชน์ แต่ควรมีพื้นที่รวมกันไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่

2. เขตนันทนาการ (Recreation zone) หมายถึง เขตที่รวมเอาสิ่งที่น่าสนใจหรือจุดสนใจต่างๆ ที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้เข้าด้วยกัน เช่น น้ำตก ถ้ำ แหล่งน้ำ ชายหาด จุดชมวิว ทางเท้า ที่ตั้งแคมป์ บริเวณที่จัดไว้สำหรับการสื่อความหมายธรรมชาติแบบต่าง ๆ ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นแก่การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชาชนเท่านั้น เช่น ที่จอดรถ ห้องสุขา ตัวกลางสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นต้น เขตนันทนาการนี้มีเนื้อที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับลักษณะเด่นของพื้นที่ว่ามีมากน้อยแค่ไหน และประชาชนพอใจจะใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด

3. เขตป่าเปลี่ยว (Primitive zone) หมายถึง บริเวณที่มีสภาพสมบูรณ์และมีความเปราะบางหรือเกิดผลกระทบได้ง่าย (หากปล่อยให้มีการใช้ประโยชน์โดยไม่มีการควบคุม) ตลอดจนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ปกติจะไม่มีการอนุญาตให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ ทั้งสิ้นนอกจากจัดให้มีทางเท้าแบบง่าย ๆ ให้นักนันทนาการที่นิยมการเดินป่าและศึกษาธรรมชาติได้เข้าไปใช้ในบางฤดูกาล เขตป่าเปลี่ยวนี้โดยมากจะมีเนื้อที่กว้างใหญ่บางกรณีจะมีเนื้อที่ถึงร้อยละ 90-95 ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากเขตหลัก ๆ ทั้งสามดังกล่าวแล้ว อุทยานแห่งชาติบางแห่งอาจจำเป็นต้องจัดแบ่งเขตเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์ในการจัดการ ได้แก่ เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ(Recovery zone) ซึ่งหมายถึงพื้นที่บริเวณที่สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายต้องทำให้มีการฟื้นฟูขึ้นใหม่ เขตการใช้ประโยชน์ในกรณีพิเศษ (Special use zone) ซึ่งหมายถึงบริเวณที่มีการใช้ประโยชน์มาก่อนแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการจัดการแหล่งนันทนาการ เช่น เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ที่ตั้งของสถานที่ราชการ เป็นต้น

การวางแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

การวางแผนบริเวณเป็นกิจกรรมหนึ่งของการวางแผนการจัดการและการพัฒนาอุทยานแห่งชาติที่เน้นถึงการกำหนดตำแหน่งของสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมและสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ของนักนันทนาการ และเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว การวางแผนบริเวณเป็นกระบวนการและมีขั้นตอนคล้ายคลึงกับการวางแผนการจัดการ แต่การวางแผนการจัดการต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ตระหนักต่อสภาพแวดล้อมและความรู้สึกของผู้ใช้ การวางแผนบริเวณต้องพิจารณาถึงงบประมาณ เวลา และกำลังคน เมื่อได้รับการอนุมัติแผนสามารถแปลงผังบริเวณ ไปสู่ผังรายละเอียดต่าง ๆ ที่พร้อมจะดำเนินการได้ทันที องค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกองค์ประกอบในการจัดการพื้นที่ที่ถือว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาสิ่ง

อำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ นักท่องเที่ยวและการ เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ กลางแจ้ง มีความหมายโดยทั่วไปคล้ายนันทนาการที่ต้องอาศัยธรรมชาติ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจและเกิดขึ้นกลางแจ้งประเภทใช้พลังงานน้อย เช่น ปิกนิก ถ่ายรูป สภาพธรรมชาติ และการเดินเล่นเป็นต้น และประเภทที่ใช้พลังงานมาก เช่น การเล่นน้ำตก การเดินป่า การปีนเขา เป็นต้น

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature tourism Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, 2539)

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย เป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอที่สำคัญมี

Elizabeth Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อ การอนุรักษ์อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษและ สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”

The Ecotourism Society (1991 อ้างอิงใน สุกฤษณ์ แสงอรุณ, 2549) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการ

เรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของ ระบบนิเวศ”

(Ceballos Lascurain, 1991, unpagged อ้างอิงใน สุกฤษณ์ แสงอรุณ, 2549) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า

...เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

(The Commonwealth Department of Tourism, 1994, unpagged อ้างอิงใน สุกฤษณ์ แสงอรุณ, 2549) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ

...การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้นหมายถึง การบันผลประโยชน์ต่าง ๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

Western (1993, unpagged อ้างอิงใน สุกฤษณ์ แสงอรุณ, 2549) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ “การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น”

เสรี เวชบุษกร (2538) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นด้วย”

(ยศ สันตสมบัติ, 2545) ได้ให้ความเห็นว่า

...การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกระบวนการเพิ่มพลังศักยภาพของท้องถิ่น ในการสืบทอดเป็นผู้สื่อความหมาย ถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยว โดยคนท้องถิ่นพัฒนาความสามารถด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ทำธุรกิจชุมชน อันเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมและได้ประโยชน์ร่วมกัน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย (2539) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะที่สำคัญคือ “เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ชนบทธรรมนิยม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ”

(กรมป่าไม้, 2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็น การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์(การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) คือ การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มี วัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว นั้น ๆ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

(ชินรัตน์ สมสืบ, 2539) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน มีแนวคิดหลัก 3 ประการ คือ ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจว่าควรจะทำอะไรและทำอย่างไร ชุมชนจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามการตัดสินใจนั้นและชุมชนพึงได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมนั้น คือ จะต้องสนองตอบความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชนการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนานั้น ตั้งแต่ต้นจนจบเริ่มตั้งแต่การให้ความสำคัญกับชาวบ้านให้เท่าเทียมกับนักพัฒนาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชาวบ้านจะร่วมกันรับรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล ทั้งนี้แนวคิดในการมีส่วนร่วมคือความเป็นเจ้าของ การเป็นเจ้าของภาพ การมีอำนาจในการตัดสินใจ อำนาจในการดำเนินงาน การบริหารจัดการ การร่วมรับผลประโยชน์ ผลลัพธ์และผลกระทบจากการดำเนินงาน และการร่วมประเมินผลเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมที่แท้จริงและสมบูรณ์แบบ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นประกอบด้วยกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในการศึกษาการวิเคราะห์ชุมชน วิเคราะห์ปัญหาค้นคว้า สาเหตุต้นตอที่แท้จริงของปัญหา และแสวงหาแนวทางแก้ไข การมีส่วนร่วมในการรับรู้ สนใจ เข้าใจ ตระหนัก และร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน การบริหารจัดการกำหนดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้โดยมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติงานร่วมลงทุน ควบคุมการดำเนินงานการจัดสรรบริหารจัดการด้านการเงินการบริการและผลประโยชน์ที่จะได้รับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การประเมินประสพการณ์และการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

การจัดเวทีประชาคมเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดการพัฒนชุมชนที่ยั่งยืนโดยเปิดโอกาสให้บุคคลผู้แทนทุกระดับ ของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนหรือมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา ร่วมเลือกอนาคตของชุมชนด้วยตนเอง และร่วมดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อมูลร่วมกัน สร้างความยอมรับและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นพลังให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ กระบวนการมีส่วนร่วม จึงเป็นเทคนิควิธีที่จำเป็นสำหรับการจัดการประชุมในชุมชนหรือจัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดและสร้างจิตสำนึกพันธะสัญญา และความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างสรรค์อนาคตของชุมชน การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอในชุมชนและ เวทีประชาคมเป็นพื้นฐานสำคัญของชุมชนที่เข้มแข็ง การสร้างเครือข่ายในแนวราบ

การฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมเป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมที่ยึดแนวคิดและปรัชญาของการศึกษา เพื่อการสร้างพลัง (Empowerment Education) ที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างพลังให้กับชุมชน โดยเฉพาะการนำมาใช้กับแกนนำชุมชนที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนา เช่น กรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล) ซึ่งเทคนิคดังกล่าว จะช่วยให้แกนนำเหล่านี้ได้พัฒนาตนเอง พัฒนาพลัง และเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาสุขภาพ มองเห็นแนวทาง และเชื่อในความสามารถของตนเองและกลุ่ม สำหรับเจ้าหน้าที่ที่สนใจใช้เทคนิคสุขศึกษาแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ ระบุปัญหาให้กับชุมชน คิดวิธีการแก้ปัญหา แล้วบอกให้ประชาชนปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ หรือเป็นผู้ลงมือแก้ไขเสียเอง มาเป็นบทบาทผู้สนับสนุนการเรียนรู้ สนับสนุนวิชาการ และทรัพยากรที่จำเป็นที่เกื้อกำลังความสามารถของชุมชน โดยมีกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ใกล้ตัวของผู้เข้ารับการอบรมและเจ้าหน้าที่มีบทบาทสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้คิด วิเคราะห์ อภิปราย และแสดงออกมากที่สุด และที่สำคัญการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีการวางแผนและลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเทคนิคการใช้กระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างพลังให้กับบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมงานพัฒนาต่าง ๆ บ่งบอกถึงความยั่งยืนของกิจกรรมงานพัฒนานั้น ๆ เพราะเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของตลอดจนจัดกิจกรรมและวางแผนดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นมาตรการที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สำคัญยิ่ง กระบวนการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนพบว่าเวทีประชาคมเป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลายด้าน มาร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ ความคิด เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา การวางแผนงาน และติดตามประเมินการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนในสังคม เป็นจุดแข็งที่ให้คุณความสำเร็จ จะพบว่าสังคมที่ประชาชนรวมตัวกันทำงานเพื่อส่วนรวม (สาธารณะ) ในรูปแบบต่าง ๆ เต็มสังคม ซึ่งไม่ใช่เพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(สมชาย เดชะพรหมพันธุ์, 2544) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการได้

เข้าไปสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว คือ ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ น้ำตก ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะทราบถึงจุดเด่นของอุทยานฯ แต่จะไม่ทราบข้อมูลการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ และพบว่านักท่องเที่ยวร้อยละ 90 มีความประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ ให้มีความยั่งยืน โดยการช่วยกันรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะ ในส่วนของชุมชนท้องถิ่นพบว่า ในอุทยานแห่งชาติทางบก ชุมชนท้องถิ่นส่วนมาก มีอาชีพทางเกษตรกรรม รับจ้างและธุรกิจส่วนตัว และพบว่าสิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม และประชาชนท้องถิ่นยังต้องการเข้าไปช่วยคิดช่วยทำ ให้โอกาสมีรายได้จากการท่องเที่ยวและให้โอกาสในการเก็บพืชผล ในบางช่วงเวลาเพื่อเป็นอาหาร เช่น ตอตันถั่วฝู้น อีกทั้งปัญหาความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ที่มีมากจนดูเหมือนประชาชนชุมชนท้องถิ่นกับอุทยานแห่งชาติเป็นศัตรูกัน ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ควรขจัดไปโดยการมีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกัน อุทยานฯ ควรมีฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ทำหน้าที่เชื่อมประสานกับชุมชนท้องถิ่น และควรมีการประเมินผล ความสัมพันธ์เป็นระยะ ๆ

(ธิดารัตน์ คีรี, 2548) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีเหตุผลในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพราะค่าที่พักผ่อนจากเพื่อนหรือญาติ ซึ่งจะใช้เวลาการเดินทางในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นครั้งแรกมักเลือกที่พักเป็นต้นที่ให้บริการ ณ จุดต่าง ๆ บนอุทยานฯ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านสถานที่ท่องเที่ยวในด้านความสวยงาม สงบและเป็นธรรมชาติ

วินเซนท์ และทอมป์สัน (Vincent Thomson, 2002) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดความยั่งยืนได้ เมื่อ

1. ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผนและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
2. ผู้นำชุมชนพัฒนาและสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในฐานะของการเป็นแหล่งรายได้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

(พรหมเมธ นาคมทอง, 2540) ศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมี 3 ประการคือ

1. ปัจจัยด้านพื้นที่ ที่เอื้อต่อการพัฒนา
2. ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน
3. ปัจจัยด้านองค์กร ในการให้ความร่วมมือในการพัฒนา

โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยมุ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้มีความสามารถและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ

(ผ่องศรี จันท้าว, 2552) อนึ่งมรดกโลกเหล่านี้ มีความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง มนุษย์ย่อมมีความปรารถนาที่จะสัมผัสกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่งดงาม และมีความโดดเด่นในระดับโลก มรดกโลก จึงเปรียบเสมือน ยี่ห้อ หรือ brand ชื่อดังที่ตีตราสินค้าให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ให้กับชาวโลกได้รับรู้ด้วย ดังนั้น มรดกโลก จึงเป็นสิ่งล้ำค่าที่ทุกคนต้องหวงแหนไว้เพื่อแสดงถึงความ อุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนบนโลกใบนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาเกี่ยวกับทรัพยากรผืนป่าแก่งกระจาน และการจัดการของเจ้าหน้าที่อุทยาน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับกับการยื่นมรดกโลก คณะกรรมการมรดกโลก

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลการวิจัยที่มีอยู่ก่อนหน้า บทความจาก วารสาร ต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. ศึกษาจากกลุ่มเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
2. ศึกษาจากเจ้าหน้าที่สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยื่นมรดกโลกของผืนป่าแก่งกระจาน มี 1 ท่าน
3. ศึกษาจากคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งคณะกรรมการทั้งหมดมี 20 ท่าน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยาน ของกลุ่มป่าแก่งกระจาน จะเลือกทำการสัมภาษณ์ตัวแทนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติอย่างน้อย 30 คนเพื่อตรวจเช็คความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2. ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยื่นมรดกโลกของผืนป่าแก่งกระจาน จำนวน 1 ท่าน

3. ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ทั้งหมดร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด เพื่อตรวจเช็คความน่าเชื่อถือของข้อมูล จำนวน 16 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ได้แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ส่วนที่ 1 ตรวจสอบทรัพยากร ของผืนป่าแก่งกระจาน

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบการจัดการพื้นที่

1. การบริหารจัดการ
2. การจัดการสภาพภูมิทัศน์
3. การอนุรักษ์
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน
5. การจัดการมลภาวะ
6. ข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในการวิจัยครั้งนี้ทางผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยศึกษาผลการวิจัยต่างๆที่มีอยู่ก่อนหน้าเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ (แบบสัมภาษณ์) โดยมีการกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้าและในการสัมภาษณ์ผู้ตอบแต่ละคนจะต้องได้รับการถามเช่นเดียวกันและในลำดับขั้นตอนเดียวกัน เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์จัดระเบียบข้อมูล ประมวลผล และรายงานผลการวิจัย จากการวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีและบทสัมภาษณ์ สรุปรายงานผลในรูปของการบรรยาย และผู้วิจัยจะสรุปผล และอภิปราย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทรัพยากรต่างๆในผืนป่า และการจัดการพื้นที่ โดยการสังเกต ข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ในการตรวจสอบทรัพยากรกับข้อกำหนดของมรดกโลกทางธรรมชาติ เพื่อนำมาหาแนวทางในการพัฒนาผืนป่า ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ตรวจสอบทรัพยากร ของผืนป่าแก่งกระจาน

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบการจัดการพื้นที่

1. การบริหารจัดการ
2. การจัดการสภาพภูมิทัศน์
3. การอนุรักษ์
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน
5. การจัดการมลภาวะ
6. ข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านทรัพยากร

จากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการตรวจสอบทรัพยากร แสดงจำนวน(ความถี่) และร้อยละโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อมูลสรุปดังนี้

ตาราง 1 แสดงคุณลักษณะที่ 1 เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการสำคัญๆ ในอดีตของโลก รวมทั้งแหล่งที่เป็นตัวแทนของยุคสำคัญในอดีต

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. แหล่งวิวัฒนาการสำคัญ ๆ ในอดีตของโลก		
1.1 มี	0	00.00
1.2 ไม่มี	30	100.00
รวม	30	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
2. พื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ ที่ชัดเจนในแง่ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์		
2.1 มี	30	100.00
2.2 ไม่มี	0	0.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 1 พบว่าเจ้าหน้าที่ทั้งหมดกล่าวว่า ผืนป่าแก่งกระจานมีพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ ที่ชัดเจนในแง่ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ร้อยละ 100 กล่าวว่าผืนป่าแก่งกระจานไม่มีแหล่งวิวัฒนาการสำคัญ ๆ ในอดีตของโลก เช่น ยุคของสัตว์เลื้อยคลานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการความหลากหลายทางธรรมชาติบนพื้นโลก หรือยุคน้ำแข็ง ซึ่งมนุษย์ดึกดำบรรพ์และสิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก

ตาราง 2 แสดงคุณลักษณะที่ 2 เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยาหรือวิวัฒนาการทางชีววิทยา และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
3. เป็นตัวแทนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยา		
3.1 มี	0	00.00
3.2 ไม่มี	30	100.00
รวม	30	100.00
4. เป็นตัวแทนของวิวัฒนาการที่สำคัญทางชีววิทยา		
4.1 มี	0	00.00
4.2 ไม่มี	30	100.00
รวม	30	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ		
5.1 มี	19	63.33
5.2 ไม่มี	11	36.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 2 พบว่าเจ้าหน้าที่ทั้งหมดกล่าวว่า ผื่นป่าแก่กระจางมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ร้อยละ 63.33 แต่ทั้งนี้เจ้าหน้าที่กล่าวว่า ไม่มีการเป็นตัวแทนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยา และเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการที่สำคัญทางชีววิทยา ร้อยละ 100

ตาราง 3 แสดงคุณลักษณะที่ 3 เป็นแหล่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์หายากเป็นพิเศษ เช่น การเกิดหรือลักษณะหรือแหล่งที่มีความงดงามทางธรรมชาติกว่าพื้นที่อื่น ๆ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
6. ทิวทัศน์ที่สวยงามคงความเป็นธรรมชาติ		
6.1 มี	30	100.00
6.2 ไม่มี	0	0.00
รวม	30	100.00
7. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์และหายากเป็นพิเศษ		
7.1 มี	10	33.33
7.2 ไม่มี	20	66.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 3 พบว่าเจ้าหน้าที่ทั้งหมดกล่าวว่า ผื่นป่าแก่กระจางมีทิวทัศน์ที่สวยงามคงความเป็นธรรมชาติ ร้อยละ 100 และมีปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์และหายากเป็นพิเศษ ร้อยละ 33.33

ตาราง 4 แสดงคุณลักษณะที่ 4 เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
8. เป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ที่หายาก		
8.1 มี	27	90.00
8.2 ไม่มี	3	10.00
รวม	30	100.00
9. พืชพันธุ์ที่มีคุณค่าและมีสายพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
9.1 มี	28	93.33
9.2 ไม่มี	2	6.67
รวม	30	100.00
10. สัตว์ป่าที่เป็นสายพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
10.1 มี	20	66.67
10.2 ไม่มี	10	33.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 4 พบว่าเจ้าหน้าที่ทั้งหมดกล่าวว่า ผืนป่าแก่งกระจานเป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ที่หายาก ร้อยละ 90 และเป็นพืชพันธุ์ที่มีคุณค่าและมีสายพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นร้อยละ 93.33 และมีสัตว์ป่าที่เป็นสายพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ร้อยละ 66.67

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ในการเตรียมเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจาน ให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก มีหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการ ประกอบด้วยใครบ้างและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมศิลปากร กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิจัยวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ สำนักพระราชวัง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงบประมาณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย **ผู้ที่เกี่ยวข้อง** ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้ง จำนวน 5 ท่าน

อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมป่าไม้ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ เลขาธิการพระราชวัง เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คณะบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และพันธ์พืชแห่งประเทศไทย ประธานอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม หัวหน้าฝ่ายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม **ขั้นตอนการดำเนินงาน** ในขั้นแรก มรดกแห่งนั้นจะต้องได้ขึ้นทะเบียนบัญชีรายชื่อเบื้องต้น ต่อมาผู้เสนอต้องเตรียมเอกสารเสนอชื่อ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งและความสำคัญตามหลักเกณฑ์ 6 ข้อ เมื่อเอกสารสมบูรณ์จึงนำขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการ มรดกโลกเพื่อการพิจารณา ในส่วนของมรดกทางวัฒนธรรม สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (ICOMOS) International Council on Monuments (ICOMOS) จะเป็นผู้ทำการประเมินมรดกแห่งนั้นในการประชุม ประจำปีของ คณะกรรมการมรดกโลก คณะกรรมการจะยึดถือผลการประเมินเป็นหลักในการพิจารณารับขึ้นทะเบียนบัญชี รายชื่อมรดกโลก ตามปัจจุบันมาตราใหม่ของคณะกรรมการกำหนดรับขึ้นทะเบียนเพียง 30 แห่งต่อปี ทำให้การเสนอชื่อ ขึ้นทะเบียนมีการแข่งขันกันสูงมากขึ้น ในการเสนอชื่อแหล่งเข้าแข่งขันขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อมรดกโลก รัฐบาลกลางเท่านั้น ที่มีสิทธิ์ในการเสนอชื่อและแม้ว่าแหล่งนั้น ๆ จะได้รับการยอมรับเป็นมรดกโลกแล้ว มรดกแต่ละแห่งก็ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐบาล ซึ่งจะรับผิดชอบการดูแลคุณค่าและความสมบูรณ์ของแหล่งมรดกนั้น ดังนั้นก่อนการยื่นเสนอชื่อ คณะกรรมการมรดกโลก ต้องแน่ใจว่ารัฐบาลนั้นแสดงความตั้งใจจริง และมีความสามารถในการคุ้มครองและรักษาแหล่งมรดกนั้น ๆ ได้ โดยมีหลักฐานระบุว่ามีการปฏิบัติระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่พอเพียง มีแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการ มีทุนทรัพย์ในการคุ้มครองและบริหารแหล่งมรดกนั้น ๆ มีหน่วยงานระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่มีอำนาจ และเจ้าหน้าที่บุคลากร หากมรดกแหล่งใดเสื่อมโทรมจนกระทั่งขาดคุณสมบัติดั้งเดิมไป จะถูกเข้าชื่อบัญชีมรดกโลกที่อยู่ในภาวะ อันตราย หากสถานการณ์นั้น ๆ ยังไม่ได้รับการแก้ไข คณะกรรมการมรดกโลกสามารถใช้กระบวนการถอดถอนแหล่งมรดก นั้น ออกจากบัญชีรายชื่อมรดกโลกได้

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมศิลปากร กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธ์พืช สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ สำนัก

พระราชวัง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานประมาณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย **ผู้ที่เกี่ยวข้อง** ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจำนวน 5 ท่าน อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมป่าไม้ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ เลขาธิการพระราชวัง เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คณะบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย ประธานอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม นายกษมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, หัวหน้าฝ่ายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

อุทยานแห่งชาติ คำตอบเดียวกันกับเจ้าหน้าที่สำนักนโยบายและแผน

2. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ มีเนื้อหาสาระสรุปโดยย่ออย่างไร และกลุ่มป่าแก่งกระจานที่เตรียมยื่นเสนอเป็นมรดกโลกมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธในสวนไหนอย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวว่าอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ หรือที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า อนุสัญญามรดกโลก (World Heritage Convention) ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมใหญ่องค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 1972 หรือเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว อนุสัญญานี้คุ้มครองทั้งสถานที่ที่มีคุณค่าโดดเด่นทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ อันเป็นสมบัติของมนุษยชาติ โดยส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นการระดมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปกป้องสมบัติเหล่านี้ไว้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป ในการคุ้มครองที่ มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาตินั้น อนุสัญญาทำหน้าที่เตือนให้นานาชาติพึงตระหนักถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งความจำเป็นในการรักษาสมดุลภาพระหว่างทั้งมนุษย์ และธรรมชาติอีกด้วย **กลุ่มป่าแก่งกระจานเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา** เพราะได้มีการเสนอขอขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานให้เป็นมรดกโลกทางทางธรรมชาติ ทำให้เราต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินการตามขั้นตอน โดยคณะกรรมการมรดกโลกจะเป็นผู้ตัดสินการขึ้นทะเบียนของแหล่งที่ได้รับเข้าเสนอชื่อโดยรัฐบาลของประเทศที่แหล่งนั้นตั้งอยู่ แหล่งมรดกโลกหนึ่ง ๆ จะถูกตัดสินโดยคุณค่าของตัวเองตามนัยยะ 2 ประการ คือ คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางธรรมชาติ แหล่งมรดกที่ได้รับเข้าเสนอชื่อต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 1

ข้อ จากข้อกำหนด 10 ข้อ เพื่อที่จะเข้าบรรจุใน บัญชีรายชื่อมรดกโลก กลุ่มป่าแก่งกระจาน เกี่ยวข้องในข้อที่ 10 คือ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ นอกจากนี้แหล่งมรดกโลกนั้น ๆ จะต้องมีคุณสมบัติอื่นอีก 2 ข้อ คือ

ข้อแรก – ผ่านการทดสอบว่าเป็นของแท้

ข้อสอง – มีการจัดการที่เหมาะสมและเพียงพอ

นอกจากนี้เพื่อให้มีการจัดการที่เหมาะสมและเพียงพอ มรดกแหล่งนั้นจะต้องมีเอกสารทางกฎหมาย และ/หรือ สัญญา และ/หรือการคุ้มครอง และ/หรือระบบการจัดการ เพื่อเป็นการรับรองการอนุรักษ์แหล่งที่เข้าเสนอชื่อขึ้นบัญชี ในส่วนของกฎหมายคุ้มครองในระดับชาติ ระดับจังหวัด หรือระดับเทศบาล และการจัดการที่พอเพียงและระบบแผนการ ควบคุมล้วนมีความสำคัญยิ่งยวด โดยเฉพาะในแหล่งที่มีผู้เข้าชมมากมาย ในกรณีเช่นนี้รัฐจะต้องจัดหน่วยบริหารให้เพียงพอเพื่อควบคุมการจัดการ การอนุรักษ์ และการเข้าถึงสาธารณชน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กล่าวว่าอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ เป็นอนุสัญญาคู่ครองทั้งสถานที่ที่มีคุณค่าโดดเด่นทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ อันเป็นสมบัติของมนุษยชาติ โดยส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นการระดมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปกป้องสมบัติเหล่านี้ไว้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป ส่วนผืนป่าแก่งกระจานได้มีการเสนอขอขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ทำให้เราต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินการตามขั้นตอน โดยคณะกรรมการมรดกโลกจะเป็นผู้ตัดสินการขึ้นทะเบียนของแหล่งที่ได้รับเข้าเสนอชื่อโดยรัฐบาลของประเทศที่แหล่งนั้นตั้งอยู่แหล่งมรดกโลกหนึ่งๆจะถูกตัดสินโดยคุณค่าของตัวมันเองตามนัยยะ 2 ประการ คือ คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางธรรมชาติ แหล่งมรดกที่ได้รับเข้าเสนอชื่อต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 1 ข้อ จากข้อกำหนด 10 ข้อ เพื่อที่จะเข้าบรรจุใน บัญชีรายชื่อมรดกโลก

อุทยานแห่งชาติ อนุสัญญามรดกโลก (World Heritage Convention) ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมใหญ่องค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 1972 หรือเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว อนุสัญญานี้คุ้มครองทั้งสถานที่ที่มีคุณค่าโดดเด่นทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ อันเป็นสมบัติของมนุษยชาติ โดยส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นการระดมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปกป้องสมบัติเหล่านี้ไว้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป ในการคุ้มครองทั้งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาตินั้น อนุสัญญานี้ทำหน้าที่เตือนให้นานาชาติพึงตระหนักถึง ปฏิสัมพันธ์

ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งความจำเป็นในการรักษาสมดุลภาพระหว่าง
ทั้งมนุษย์ และธรรมชาติอีกด้วย

ในปัจจุบันได้มีการเสนอขอขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานให้เป็นมรดกโลกทาง
ธรรมชาติ ทำให้เราต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินการตามขั้นตอน โดยคณะกรรมการมรดกโลกจะ
เป็นผู้ตัดสินการขึ้นทะเบียนของแหล่งที่ได้รับเข้าเสนอชื่อโดยรัฐบาลของประเทศที่แหล่งนั้นตั้งอยู่
แหล่งมรดกโลกหนึ่งๆจะถูกตัดสินโดยคุณค่าของตัวมันเองตามนัยยะ 2 ประการ คือ คุณค่าทาง
วัฒนธรรม และคุณค่าทางธรรมชาติ แหล่งมรดกที่ได้รับเข้าเสนอชื่อต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 1
ข้อ จากข้อกำหนด 10 ข้อ เพื่อที่จะเข้าบรรจุใน บัญชีรายชื่อมรดกโลก กลุ่มป่าแก่งกระจาน
เกี่ยวข้องกับข้อที่ 10 คือ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ใน
ภาวะอันตรายแต่ยังสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่น
ของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจด้วย

3. คุณลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางชีวภาพของกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็น
อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะทางกายภาพของป่าแก่งกระจานครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่รวม
482,225 เฮกตาร์ ใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และเชื่อมต่อกับผืน
ป่าของสหภาพพม่า โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรมแดน ทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของ
แม่น้ำเพชรบุรี ปรากฏบุรี กุยบุรี แม่กลอง และภาษี ลักษณะภูมิประเทศเป็นเขาสูงชันสลับซับซ้อน
ของ เทือกเขาตะนาวศรี ด้านทิศตะวันตก ความลาดชันมากกว่าร้อยละ 30 ครอบคลุมเนื้อที่
ประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนสภาพพื้นที่แบบลูกคลื่นลอนชันถึงเนินเขา ด้านทิศ
ตะวันออกมีระดับความลาดชันของพื้นที่อยู่ระหว่างร้อยละ 10-30 มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 40 ของ
พื้นที่ทั้งหมด และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือน
พฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์
และฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

ลักษณะทางชีวภาพของป่าแก่งกระจาน สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. สังคมป่าไม้ และชนิดพันธุ์พืชหายาก ป่าแก่งกระจานมีป่าดิบแล้งมากที่สุด
รองลงมา คือป่าผสมผลัดใบ ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่ารุ่นสอง และป่าเต็งรัง
2. ชนิดพันธุ์สัตว์ป่า ป่าแก่งกระจานมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าสูง ทั้ง
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และผีเสื้อ เป็นต้น

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

4. เหตุผลที่กลุ่มป่าแก่งกระจานมีคุณค่า มีความโดดเด่นสมควรได้รับการเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกคืออะไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ เนื่องจากกลุ่มป่าแก่งกระจานตั้งอยู่ในเขตภูมินิเวศ ด้วยตำแหน่งที่ตั้งอันเหมาะสมเพราะอยู่ตรงรอยต่อของเขตสัตวภูมิศาสตร์ย่อยที่กระจายลงมาจากทางเหนือขึ้นมาจากทางใต้ รวมทั้งจากทางตะวันตกและทางตะวันออก ผนวกวรมกับอาณาเขตที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ป่าขนาดใหญ่ในประเทศพม่า ผืนป่าแก่งกระจานจึงนับเป็นศูนย์รวมความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย โดยยืนยันได้จากการพบชนิดพันธุ์สัตว์ป่าในพื้นที่ถึง 720 ชนิด และการพบชนิดพันธุ์ของสัตว์ในเขตย่อย มีการกระจายพันธุ์จากถิ่นอาศัยทางใต้ขึ้นไปจนถึงบริเวณเหนือสุด ณ กลุ่มป่าแห่งนี้ นอกจากนั้น ความสูงจากระดับน้ำทะเลของป่าผืนนี้ ยังมีความแปรผันสูงมากเมื่อเทียบต่อหน่วยพื้นที่ จึงทำให้เกิดความหลากหลายของชนิดพันธุ์ที่สูงมากในพื้นที่เล็ก ๆ

คุณค่าของผืนป่ากลุ่มนี้ นอกจากความหลากหลายของชนิดพันธุ์ที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ยังพบการปรากฏของพืชเฉพาะถิ่น เช่น จำปีเพชร และจำปีดอย ซึ่งในประเทศไทยพบเฉพาะในกลุ่มป่าแก่งกระจานเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีต้นแดงพะเนินทุ่ง ซึ่งพบเพียงแห่งเดียวในโลก และพันธุ์ไม้หายากที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์หลายชนิด

นอกจากนี้ กลุ่มป่าแก่งกระจานยังเป็นแหล่งสำคัญของสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง คือ จระเข้ น้ำจืด ซึ่งปัจจุบันพบในแหล่งธรรมชาติเพียง 3 แห่งทั่วโลกเท่านั้น คือ แม่น้ำเพชรบุรี ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และประเทศกัมพูชา

ดังนั้น กลุ่มป่าแก่งกระจานจึงมีคุณค่าความสำคัญยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ในถิ่น ทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำของพื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอด และพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ป่าผืนนี้ยังได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่สำคัญระดับภูมิภาคในการอนุรักษ์เสือโคร่ง พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์นก และยังได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียน เมื่อปี 2546

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

5. ได้มีการเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของกลุ่มป่าแก่งกระจานที่กำลังเสนอขอ ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก กับผืนป่าที่ประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกก่อนหน้านี้หรือไม่ เช่น ผืนป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ผืนป่าเขาใหญ่ เป็นต้น

ผู้ทรงคุณวุฒิ ป่าแก่งกระจานตั้งอยู่ในเขตนิเวศเดียวกันกับพื้นที่มรดกโลกแห่งแรกทางธรรมชาติของประเทศไทยคือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้งแต่อยู่ในเขตย่อยต่างกัน ป่าแก่งกระจานจึงมีความชุ่มชื้นมากกว่าและมีสัดส่วนของป่าดิบแล้งมากกว่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง นอกจากนี้ ความซับซ้อนของลักษณะภูมิประเทศและระดับความสูงของพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานยังทำให้เกิดความหลากหลายสูงของชนิดพันธุ์ต่อหน่วยพื้นที่ ทั้งยังปรากฏพืชเฉพาะถิ่นและชนิดพันธุ์ที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ยิ่ง ซึ่งไม่ปรากฏในพื้นที่ทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง

สำหรับพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทยคือ ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ซึ่งเป็นตัวแทนของระบบนิเวศป่าดิบชื้นและยังเป็นถิ่นที่อาศัยสำคัญของสัตว์และพืชหลายชนิด ซึ่งมีความต่างอย่างชัดเจนกับกลุ่มป่าแก่งกระจานซึ่งวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ และมีลักษณะของเขต Sundaic และ Indo-Burma

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

6. มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับฉบับใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแล ทั้งพื้นที่สัตว์ป่าพันธุ์พืช รวมถึงที่เกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่ ในเขตกลุ่มป่าแก่งกระจาน และบรรดากฎและระเบียบต่าง ๆ ในทางปฏิบัติสามารถใช้บังคับได้ผลมากน้อยอย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มป่าแก่งกระจานคือพื้นที่ในการนำเสนอ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ 3 แห่งที่ได้รับการประกาศจัดตั้งให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์อย่างเป็นทางการ ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำภาชี ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นอกจากนี้พื้นที่อนุรักษ์ทั้ง 3 แห่งนี้แล้ว กลุ่มป่าแก่งกระจานยังประกอบด้วยพื้นที่เตรียมการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

สำหรับการปฏิบัติตามกฎหมายของพื้นที่อนุรักษ์ทั้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จะกระทำโดยผ่านแผนการจัดการพื้นที่และการบริหารงานพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งได้แก่ การมีหัวหน้าและผู้ช่วยหัวหน้าของพื้นที่อนุรักษ์ รวมถึงหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีที่ตั้งอยู่ภายในและโดยรอบพื้นที่ และมีเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าทำหน้าที่ในการบังคับใช้

กฎหมายรวมถึงการดำเนินกิจกรรมมวลชนสัมพันธ์ สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของพื้นที่อนุรักษ์จะ ถูกตัดเดือนหรือดำเนินคดี ขึ้นกับสถานการณ์และระดับความร้ายแรงของการกระทำผิด

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

7. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก เกิดขึ้นได้อย่างไร ในปีใด ปัจจุบันมีสมาชิก กี่ประเทศ

ผู้ทรงคุณวุฒิ อนุสัญญามรดกโลก (World Heritage Convention) ได้รับการรับรองโดย ที่ประชุมใหญ่องค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 1972 หรือเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว อนุสัญญานี้เป็นผลมาจากความจำเป็นที่มากขึ้นเรื่อยๆ ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ภายหลัง สงครามโลกครั้งที่สอง ในเรื่องการคุ้มครองอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก นับตั้งแต่ปี 1972 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีรัฐภาคีทั้งสิ้น 184 ประเทศให้สัตยาบันรับรอง อนุสัญญาดังกล่าว

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม อนุสัญญามรดกโลก (World Heritage Convention) ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมใหญ่องค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 1972 หรือเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว ปัจจุบันมีรัฐภาคีทั้งสิ้น 184 ประเทศให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญา

อุทยานแห่งชาติ เริ่มเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 1972 หรือเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว อนุสัญญานี้เป็นผลมาจากความจำเป็นที่มากขึ้นเรื่อยๆ ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ภายหลัง สงครามโลกครั้งที่สอง ในเรื่องการคุ้มครองอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก

8. บัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกทั้งหมดในปัจจุบัน มีแหล่งมรดกทางธรรมชาติ มรดก วัฒนธรรมและแหล่งผสม (รวมวัฒนธรรมและธรรมชาติ) จำนวนกี่แห่ง

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีสถานที่ต่าง ๆ 851 แหล่งขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลก (ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน 2008) กว่า 174 แหล่งตั้งอยู่ในภาคพื้น เอเชียและแปซิฟิก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเศษเสี้ยว หนึ่งของสมบัติทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางธรรมชาติของ ภูมิภาคนี้ในบัญชีรายชื่อ แหล่งมรดกโลกทั้งหมดนั้น แบ่งออกเป็น 166 แหล่งมรดกทางธรรมชาติ 660 แหล่งมรดกทาง วัฒนธรรม และ 25 แหล่งผสม (รวมวัฒนธรรมและธรรมชาติ) อนุสัญญาแบ่งมรดกโลกทาง วัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โบราณสถาน (monuments) กลุ่มอาคาร (groups of building) และแหล่ง (sites)

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

9. ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามให้สัตยาบันอนุสัญญาฯในปีใด และปัจจุบันมีแหล่งมรดกโลกในประเทศไทยกี่แห่งอะไรบ้าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามให้สัตยาบันอนุสัญญาฯในปี 1987 ปัจจุบันมีแหล่งมรดกโลก 5 แห่งในประเทศไทย คือ บ้านเชียง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร (ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร) อุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา ทุ่งใหญ่นายกช้าง และผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ๋ โดยมี 2 แห่งที่ขึ้นบัญชีรายชื่อเบื้องต้นเพื่อรอการเสนอเป็นแหล่งมรดกโลกอย่างเป็นทางการ คือ ปราสาทหินพิมาย เส้นทางวัฒนธรรม และปราสาทพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ และ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

10. พันธกรณีของอนุสัญญาฯ มีอะไรบ้าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการมรดกโลก เป็นผู้ตัดสินใจให้มีการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ โดยคณะกรรมการมรดกโลก ประกอบด้วยผู้แทนจาก 21 รัฐภาคีที่ได้รับเลือกตั้งจากรัฐภาคีให้ดำเนินงานภายใต้กรอบของอนุสัญญาฯในช่วงการประชุมใหญ่สมัยสามัญขององค์การยูเนสโก โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4-6 ปี องค์การที่ปรึกษา 2 องค์การ คือ สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (ICOMOS) และสหภาพการอนุรักษ์โลก (IUCN) ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือคณะกรรมการมรดกโลกในการพิจารณาประเมินแหล่งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อขึ้นทะเบียน และเฝ้าระวังแหล่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกแล้ว โดยมีองค์การที่ปรึกษาอีกองค์การหนึ่ง คือ ศูนย์ระหว่างชาติว่าด้วยการศึกษาคำจารึกและบูรณะปฏิสังขรณ์สมบัติทางวัฒนธรรม (ICCROM) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำเฉพาะทางในเรื่องการฟื้นฟูโบราณสถาน และจัดการฝึกอบรมต่างๆ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

11. คณะกรรมการมรดกโลกวิธีการคัดเลือก ตัดสิน การขึ้นทะเบียนของแหล่งที่ได้รับเข้าเสนอชื่ออย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นแรกมรดกแหล่งนั้นจะต้องได้ขึ้นทะเบียนบัญชีรายชื่อเบื้องต้น ต่อมาผู้เสนอต้องเตรียมเอกสารเสนอชื่อ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งและความสำคัญตามหลักเกณฑ์ 6

ข้อ เมื่อเอกสารสมบูรณ์จึงนำขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการ มรดกโลกเพื่อการพิจารณา ในส่วนของมรดกทางวัฒนธรรม สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (ICOMOS) International Council on Monuments (ICOMOS) จะเป็นผู้ทำการประเมินมรดกแหล่งนั้นในการประชุม ประจำปีของคณะกรรมการมรดกโลก คณะกรรมการจะยึดถือผลการประเมินเป็นหลักในการพิจารณาขึ้นทะเบียนบัญชี รายชื่อมรดกโลก ตามปัจจุบันมาตรฐานใหม่ของคณะกรรมการ กำหนดรับขึ้นทะเบียนเพียง 30 แห่งต่อปี ทำให้การเสนอชื่อขึ้นทะเบียนมีการแข่งขันกันสูงมากขึ้น ในการเสนอชื่อแหล่งเข้าแข่งขันขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อมรดกโลก รัฐบาลกลางเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการเสนอชื่อและแม้ว่าแหล่งนั้น ๆ จะได้รับการยอมรับเป็นมรดกโลกแล้ว มรดกแต่ละแห่งก็ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐบาล ซึ่งจะรับผิดชอบการดูแลคุณค่าและความสมบูรณ์ของแหล่งมรดกนั้น ดังนั้น ก่อนการยื่นเสนอชื่อ คณะกรรมการมรดกโลก ต้องแน่ใจว่ารัฐบาลนั้น แสดงความตั้งใจจริง และมีความสามารถในการคุ้มครองและรักษาแหล่งมรดกนั้น ๆ ได้ โดยมี หลักฐานระบุว่า มีกฎหมายระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่พอเพียง มีแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการ มีทุนทรัพย์ ในการคุ้มครองและบริหารแหล่งมรดกนั้น ๆ มีหน่วยงานระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่มีอำนาจ และเจ้าหน้าที่บุคลากรที่เพียงพอ หากมรดกแหล่งใดเสื่อมโทรม จนกระทั่งขาดคุณสมบัติดั้งเดิมไป จะถูกเข้าชื่อบัญชีมรดกโลกที่อยู่ในภาวะ อันตราย หากสถานการณ์นั้น ๆ ยังไม่ได้รับการแก้ไข คณะกรรมการมรดกโลกสามารถใช้กระบวนการถอดถอนแหล่งมรดก นี้ นอกจากบัญชีรายชื่อมรดกโลกได้ หนึ่ง อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในประเทศใดประเทศหนึ่งได้ ภายใต้เงื่อนไข 3 ข้อ คือ

1. กฎหมายในประเทศนั้น ๆ อำนวย
2. หน่วยงานในรัฐบาลทุกระดับปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย
3. ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมาย

ด้วยเหตุนี้อนุสัญญาฯ จึงได้กำหนดให้รัฐภาคีส่งเสริมและให้การศึกษารื่องมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติใน ประเทศของตน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

12. การที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเสนอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยใช้เกณฑ์เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจด้วย อธิบายขยายความได้อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ พื้นที่ซึ่งขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกประกอบด้วยพื้นที่อนุรักษ์ 4 แห่ง มีเนื้อที่เกือบครึ่งล้านเฮกตาร์ และครอบคลุมระดับความสูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ 200 เมตร ถึงมากกว่า 1,500 เมตร อันเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมทั้งด้านขนาดและสภาพกายภาพของพื้นที่ในการคุ้มครองรักษาถิ่นที่อยู่ของความหลากหลายทางชีวภาพ และชนิดพันธุ์ที่โดดเด่นและมีคุณค่าด้านการอนุรักษ์ดังกล่าวแล้วข้างต้น การวิเคราะห์ภัยคุกคามนั้นได้บ่งชี้ถึงประเด็นเรื่องการบุกรุกพื้นที่ การลักลอบล่าสัตว์และหาของป่า ตลอดจนอัตราการเพิ่มของประชากรอย่างไรก็ดี พื้นที่อนุรักษ์ทั้ง 4 แห่งก็มีกฎหมายคุ้มครองดูแลทั้ง พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ทั้งยังมีแผนและการดำเนินการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแผนและโครงการที่ประสบผลสำเร็จอย่างมาก เช่น โครงการมวดชนสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาหระหว่างคนกับช้างป่า การกำหนดเขตฟื้นฟูแหล่งอาหารเพิ่มเติมสำหรับประชากรเสือโคร่ง การจัดตั้งหน่วยพิทักษ์ป่าและการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจลาดตระเวน รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ และสนับสนุนงานวิจัยในพื้นที่หลายโครงการ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

13. แหล่งมรดกโลกทุกแห่งจำเป็นต้องมีระบบการจัดการ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ กลุ่มป่าแก่งกระจานได้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเพื่อเตรียมการรองรับไว้หรือไม่อย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปประเด็นของแผนแม่บทและกลยุทธ์ในภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การปรับปรุง พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งน้ำ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่สังคม

- การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ต้นน้ำ และคุณค่าของแม่น้ำที่หล่อเลี้ยงประชาชนในจังหวัด รวมถึงการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

- การป้องกันและควบคุมไฟฟ้า

2. การท่องเที่ยว

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้น โดยมีนโยบายและแผน สรุปได้ดังต่อไปนี้

- การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และยกระดับมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว

- การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางการเข้าถึง โดยมุ่งเน้นที่การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยให้แก่กนักท่องเที่ยว

- การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์

- การพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ธรรมชาติและการเกษตร

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

14. กลุ่มป่าแก่งกระจานมีแผนแม่บทเพื่อการจัดการดูแลเรื่องการจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา การใช้ของมนุษย์ ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว การวิจัยและการเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ อย่งไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ แผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดก ควรประกอบการดูแลเรื่องต่าง ๆ 4 เรื่อง ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา
2. การใช้ของมนุษย์ ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว
3. การวิจัยและการเฝ้าระวัง
4. การบริหารจัดการ

แผนเหล่านี้เป็นช่องทางที่จะก่อให้เกิดความสมดุลย์ระหว่งการอนุรักษ์กับความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีคุณประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ด้านการมีงานอนุรักษ์ทำ ด้านการ

พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แผนเหล่านี้ก่อให้เกิดความสมดุลย์ ระหว่างความต้องการด้านต่าง ๆ ของหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งจากภาครัฐบาลและภาคเอกชน อันจะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในด้านจุดประสงค์และนโยบาย การดำเนินงานตามแผน ก็เกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กับงานของหน่วยงานอื่น ๆ โดยไม่ขัดกัน ด้วยการปรับความสมดุลย์ระหว่างการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น แผนอันนี้ก็อำนวยความสะดวกให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในบริเวณนั้น

1. การจัดการทรัพยากร

มีการคุกคามมรดกในหลาย ๆ ด้านซึ่งผู้จัดการควรเตรียมตัวให้พร้อม เช่น ให้ด้านขยายตัวเมือง ผู้จัดการของท้องถิ่นจะต้องคะเนได้ถูกต้องล่วงหน้า และมีการเสนอกลยุทธ์เพื่อเผชิญกับปัญหาทางธรรมชาติและปัญหาจากการกระทำของมนุษย์มีการวิจัยและมีการเฝ้าติดตาม

2. การใช้ของมนุษย์ (การเข้าถึงแหล่งมรดก การมีส่วนร่วม ความสามารถในการรองรับ)

การได้ชื่อว่าเป็นแหล่งมรดกทำให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น ด้วยเหตุเช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว หากมีการบริหารที่ดี ความสามารถรองรับนั้นจะต้องไม่มีการเลยเถิดล้นล้ำความสามารถรองรับอาจอธิบายได้ว่าเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สามารถรองรับได้สูงที่สุด โดยที่นักท่องเที่ยวมีความพอใจมากที่สุดและมีผลกระทบต่อชุมชนและทรัพยากร

3. การเฝ้าระวังและประเมินสภาพ

องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรอิสระ และผู้รับผิดชอบแหล่งมรดก ซึ่งเป็นผู้ร่วมพัฒนาหลักการ กฎ ระเบียบข้อปฏิบัติ และนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยรวมสำหรับแหล่งมรดกโลกแต่ละแห่งมีหน้าที่ในการประเมินผลต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลและแบ่งปันข้อมูลเพื่อการพัฒนาต่อไป ในกรณีของแหล่งมรดกจำเป็นต้องได้รับการเฝ้าระวังและประเมินสภาพเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการมรดกโลก อย่างเป็นทางการทุก ๆ 6 ปี หรือตามกำหนดที่ได้ระบุไว้โดยคณะกรรมการมรดกโลก

4. การบริหารจัดการ

การเงิน การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการอนุรักษ์ อาจหมายถึง งบประมาณจากรัฐบาลจากส่วนกลาง งบประมาณระดับจังหวัด ฯ

การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลก ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้จัดการแหล่ง ประชาชนในพื้นที่และนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งนั้น ๆ และให้แหล่งมรดกนั้น ๆ ได้มีการคุ้มครองที่ถูกต้องและเหมาะสม

การตลาด ทุกพื้นที่แหล่งมรดกควรมีแผนการตลาดซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์ของทางการ และความต้องการของชุมชนโดยทั่วถึง ครอบคลุมทั้งด้านวัสดุและด้านวัฒนธรรม รวมทั้งศาสนาพิธี ศิลปะและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยการผนวกเอาสิ่งเหล่านี้เข้าไป ผู้เข้าเยี่ยมชมจะได้สัมผัสกับความมั่นคงและความเข้าใจลึกซึ้งต่อสถานที่นั้น

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

15. สาเหตุของการอนุรักษ์ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจานประกอบด้วยอะไรบ้าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ สาเหตุของการอนุรักษ์ สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. แรงกดดันจากการพัฒนา ผลกระทบจากการพัฒนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอ่างเก็บน้ำเขื่อนหรือถนน จากการสำรวจพบว่าถนนทางหลวงหมายเลข 3206 ตัดผ่านอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาถนนลูกรังหรือถนนลาดยางขนาดเล็กไปสู่หมู่บ้านต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในกลุ่มป่าและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

2. ความกดดันจากสภาวะแวดล้อม ในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการเกิดสภาวะโลกร้อนส่งผลทั่วไปต่อพื้นที่อนุรักษ์ทุกแห่ง

3. ผลกระทบจากนักท่องเที่ยว/การท่องเที่ยว ปัญหาเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวมักพบเฉพาะในช่วงเทศกาลวันหยุดนักขัตฤกษ์

4. จำนวนประชากรในกลุ่มป่าแก่งกระจานและเขตกันชน จำนวนประชากรที่อาศัยในกลุ่มป่าแก่งกระจานมีทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน 3,236 คน โดยมี 8 หมู่บ้านตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน 2 หมู่บ้านอยู่ในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และอีก 2 หมู่บ้านอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำภาชี ส่วนจำนวนประชากรที่อาศัยในเขตกันชนมีจำนวน 51,864 คน รวมจำนวนประชากรทั้งในเขตกลุ่มป่าและบริเวณเขตกันชนมีทั้งสิ้น 55,100 คน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและการอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจานได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า สำหรับผลกระทบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่อาศัยในกลุ่มป่าและเขตกันชนก็คือปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ การเก็บหาของป่า ไฟป่า และความไม่ต่อเนื่องของพื้นที่ป่า

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจาน ประกอบด้วย

- กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
- อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
- องค์กรภาคเอกชนด้านการอนุรักษ์ต่าง ๆ

- ประชาชนในพื้นที่

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

16. ท่านคิดว่าภายใต้ความพร้อมจากปัจจัยต่างๆ ของกลุ่มป่าแก่งกระจานที่มีอยู่ การเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มป่าแก่งกระจานจะได้รับอนุมัติเห็นชอบจากคณะกรรมการมรดกโลกให้เป็นมรดกโลกแห่งต่อไปหรือไม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้ความพร้อมจากปัจจัยต่าง ๆ ของกลุ่มป่าแก่งกระจานที่มีอยู่ การเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มป่าแก่งกระจานจะได้รับอนุมัติเห็นชอบจากคณะกรรมการมรดกโลกให้เป็นมรดกโลก อย่างแน่นอน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

17. ข้อจำกัดหรือปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุทำให้กลุ่มป่าแก่งกระจานไม่สามารถผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกในการเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้ คืออะไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ ปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุทำให้กลุ่มป่าแก่งกระจานไม่สามารถผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลก คือ

1. การลักลอบล่าสัตว์ ในอดีตมีการลักลอบล่าสัตว์ในพื้นที่ และยังพบต่อเนื่องถึงปัจจุบัน แต่มีปริมาณน้อยลงและส่วนใหญ่เป็นการล่าสัตว์เพื่อใช้ในครัวเรือนไม่ใช่เพื่อการค้า

2. การแบ่งแยกป่าเป็นหย่อมๆ ผืนป่าไม่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

3. การตั้งถิ่นฐานในกลุ่มป่าแก่งกระจาน การเพิ่มจำนวนประชากรทำให้เพิ่มโอกาสในการลักลอบล่าสัตว์ มลภาวะทางสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสัตว์ป่า

4. การเก็บหาของป่า มีการเก็บหาของป่าในพื้นที่กลุ่มป่าซึ่งยังไม่มีการศึกษาถึงผลผลิตที่เหมาะสม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

18. สถานภาพการอนุรักษ์และปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พื้นที่ของกลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็นอย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มป่าแก่งกระจานประกอบด้วยพื้นที่อนุรักษ์ที่ได้รับการประกาศจัดตั้งแล้ว 3 แห่งด้วยกัน คือ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ซึ่งทั้ง 3 แห่งนี้ ได้รับการคุ้มครองเป็นอย่างดีด้วยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ส่วนอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเตรียมการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ก็มีพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 คุ้มครอง เช่นเดียวกับพื้นที่ป่าที่เชื่อมต่อระหว่างอุทยานแห่งชาติกุยบุรีและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ดังนั้น สถานภาพการอนุรักษ์ด้านกฎหมายจัดว่ามีศักยภาพในการคุ้มครองป่าไม้และทรัพยากรอื่นๆ ในพื้นที่เป็นอย่างดี ทั้งยังได้จัดทำแผนแม่บทการจัดการพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการผืนป่าแห่งนี้โดยใช้หลักการของการจัดการเชิงระบบนิเวศ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเครื่องมือยืนยันถึงเจตนารมณ์ของภาครัฐในด้านการอนุรักษ์ โดยกำหนดแผนและโครงการต่างๆ ที่มีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนอันจะนำไปสู่การรักษาระบบนิเวศ

สถานภาพด้านการอนุรักษ์จะมั่นคงและประสบผลสำเร็จมิได้ หากไม่มีความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประชาชนในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มป่าแก่งกระจานจัดว่ามีลักษณะพิเศษ ที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญในการร่วมมือที่จะทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่แห่งนี้เป็นอย่างดี

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

19. ปัจจัยคุกคามที่มีผลต่อพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน มีอะไรบ้าง และมีมาตรการใดในการแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ปัจจุบันดำเนินการอย่างไร และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิ ปัจจัยคุกคามที่มีผลต่อป่าแก่งกระจาน แบ่งเป็นดังนี้

ตาราง 5 แสดงปัจจัยคุกคามที่มีผลต่อป่าแก่งกระจาน

ปัจจัยคุกคาม	มาตรการในการแก้ไข	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
1. การลักลอบล่าสัตว์ ในอดีตมีการลักลอบล่าสัตว์ในพื้นที่ และยังพบต่อเนื่องถึงปัจจุบัน แต่มีปริมาณน้อยลง และส่วนใหญ่เป็นการล่าสัตว์เพื่อใช้ในครัวเรือนไม่ใช่เพื่อการค้า	1. การลาดตระเวนที่เป็นระบบ และต่อเนื่อง 2. การจัดตั้งหน่วยป้องกันรักษาป่าเพิ่มเติม	1. ควรขยายการลาดตระเวนไปบริเวณแนวเชื่อมต่อ 2. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานต้องการหน่วยพิทักษ์เพิ่มอีก 6 หน่วย และต้องการย้าย 1 หน่วยไปตั้งในบริเวณที่เหมาะสม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี 1 หน่วย อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจันต้องการตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ
	3. การฝึกอบรมทักษะในการลาดตระเวนและการป้องกันปราบปราม	3. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานต้องการให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมทุกหน่วยให้ครอบคลุมพื้นที่
	4. โปรแกรมการสร้างจิตสำนึกและมวลชนสัมพันธ์	4. ต้องการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
	5. โปรแกรมสายข่าวหรือผู้ให้ข้อมูลเบาะแสการล่าสัตว์	5. เพิ่มแรงจูงใจสำหรับสายข่าวและโปรแกรมคุ้มครองสายข่าว
	6. การสำรวจร้านอาหารขายเนื้อสัตว์ป่า	6. ---
	7. ฐานข้อมูลการลาดตระเวน	7. พัฒนาระบบข้อมูลการลาดตระเวนให้ครบทุกพื้นที่

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัจจัยคุกคาม	มาตรการในการแก้ไข	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	8. การกำหนดเขตพื้นฟูสัตว์ผู้ถูกล่า	8. ขยายเขตพื้นฟูสัตว์ผู้ถูกล่าให้ครบทุกพื้นที่
2. การแบ่งแยกป่าเป็นหย่อมๆ ผืนป่าไม่ติดต่อกัน ระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่ง กระจานและอุทยานแห่งชาติ กุยบุรี	9. มีการดำเนินการจัดทำแผน เชื่อมต่อกลุ่มป่าระหว่าง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี	9. การศึกษาความเหมาะสม ของแนวเชื่อมต่อผืนป่าระหว่าง อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ตามมติ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ครั้งที่ 4/2551 ลงวันที่ 29 กันยายน 2551 ให้ประกาศ พื้นที่แนวเชื่อมต่อเป็นพื้นที่ คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตาม มาตรา 43 แห่งพ.ร.บ.ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535
3. การตั้งถิ่นฐานในกลุ่มป่า แก่งกระจาน การเพิ่มจำนวนประชากรทำให้ เพิ่มโอกาสในการลักลอบล่า สัตว์ มลภาวะทางสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสัตว์ป่า	10. อุทยานแห่งชาติแก่ง กระจานร่วมมือกับผู้มีส่วนได้- ส่วนเสีย บ้านโป่งลึก-บาง กลอย - การสำรวจการใช้ที่ดิน - การสำรวจจำนวนประชากร - การสำรวจสถานภาพทาง เศรษฐกิจสังคม - การสำรวจผลกระทบจากห มนุษย์ต่อสัตว์ป่า	10. ควรมีการสำรวจการใช้ ที่ดินในทุกพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่น ฐานของชุมชน พัฒนาและ สนับสนุนแนวทางหรือกิจกรรม การดูแลรักษาป่าโดยชุมชนมี ส่วนร่วม

ตาราง 5 (ต่อ)

ปัจจัยคุกคาม	มาตรการในการแก้ไข	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	11. มีการสำรวจการใช้ที่ดินและการจัดทำแนวเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี	11. แผนการจัดการกลุ่มป่าที่เน้นการควบคุมการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานชุมชน
4. การเก็บหาของป่าที่มีการเก็บหาของป่าในพื้นที่กลุ่มป่าซึ่งยังไม่มีการศึกษาถึงผลผลิตที่เหมาะสม	12. การลาดตระเวน	12. ควรเพิ่มการลาดตระเวนให้ครบทุกพื้นที่ในกลุ่มป่า

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

20. การท่องเที่ยว และจำนวนประชากรในกลุ่มป่าแก่งกระจานและเขตกันชนส่งผลกระทบต่อการเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มป่าแก่งกระจานมากน้อยเพียงใด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพสามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสถิตินักท่องเที่ยวของพื้นที่อนุรักษ์ในกลุ่มป่าแก่งกระจาน พบว่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีนักท่องเที่ยวไปเยือนมากที่สุด รองลงมาคือ อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ส่วนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชีไม่มีการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อนุรักษ์อื่นๆของประเทศแล้ว จัดว่าอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่งนั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย ปกตินักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติ ดังนั้น ปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยวจึงมีค่อนข้างน้อย

จำนวนประชากรในกลุ่มป่าแก่งกระจานและเขตกันชน จำนวนประชากรทั้งในเขตกลุ่มป่าและบริเวณเขตกันชนมีทั้งสิ้น 55,100 คน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและการอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจาน ในอดีตพบว่ามีความคั่งค้างรุนแรงในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อย่างไรก็ตาม จากความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น อุทยานแห่งชาติทั้งสองแห่งได้ร่วมมือกับองค์การภาคเอกชน ในการศึกษาข้อมูลและหาแนวทางในการจัดการแก้ไข ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้นตามลำดับ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จำนวนประชากรในกลุ่มป่าแก่งกระจานและเขตกันชน มีทั้งสิ้น 55,100 คน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและการอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจาน ในอดีตพบว่ามีปัญหาค่อนข้างรุนแรงในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อย่างไรก็ตาม จากความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น อุทยานแห่งชาติทั้งสองแห่งได้ร่วมมือกับองค์การภาคเอกชน ในการศึกษาข้อมูลและหาแนวทางในการจัดการแก้ไข

อุทยานแห่งชาติ จำนวนประชากรในกลุ่มป่าแก่งกระจานและเขตกันชน จำนวนประชากรทั้งในเขตกลุ่มป่าและบริเวณเขตกันชนมีทั้งสิ้น 55,100 คน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและการอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจาน ในอดีตพบว่ามีปัญหาค่อนข้างรุนแรงในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

21. เครื่องมือในการดำเนินมาตรการคุ้มครองสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์มีอะไรบ้าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการปฏิบัติตามกฎหมายของพื้นที่อนุรักษ์ทั้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จะกระทำโดยผ่านแผนการจัดการพื้นที่และการบริหารงานพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งได้แก่ การมีหัวหน้าของพื้นที่อนุรักษ์ รวมถึงหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีที่ตั้งอยู่ภายในและโดยรอบพื้นที่ และมีเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการดำเนินกิจกรรมมวลชนสัมพันธ์ สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของพื้นที่อนุรักษ์จะถูกตักเตือนหรือดำเนินคดี ขึ้นกับสถานการณ์และระดับความร้ายแรงของการกระทำผิด โดยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จะมีกฎหมายที่บังคับใช้ คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ตอบเหมือนกัน

อุทยานแห่งชาติ ตอบเหมือนกัน

สรุปการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดสรุปได้ว่า ผืนป่าแก่งกระจานนั้นมีความโดดเด่นทางด้านทิวทัศน์และปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์และหายากเป็นพิเศษ คือ ความสวยงามของทะเลหมอก ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นตลอดทั้งปี ซึ่งทะเลหมอกเป็นตัวบ่งชี้ถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และเป็นจุดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสัมผัสกับความสวยงามของธรรมชาติที่เกิดขึ้น แต่ความโดดเด่นของทะเลหมอก แต่ก็ยังไม่ตรงนักตามคุณลักษณะที่ 3 ว่าด้วยแหล่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์หายากเป็นพิเศษที่ทางคณะกรรมการมรดกโลกกำหนดไว้ เมื่อเปรียบเทียบความโดดเด่นกับมรดกโลกทางธรรมชาติอื่น ๆ เช่น หุบเขาจิ้งจ้ายโกว ทั้งผืนป่าแก่งกระจานเป็นผืนป่าที่มีความโดดเด่น ตรงกับ

คุณลักษณะที่ 4 เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ ทั้งผืนป่าแก่งกระจานยังมีความสำคัญด้านพื้นที่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ด้วยเหตุที่ว่าผืนป่าแก่งกระจานเป็นเขตพฤษภูมิศาสตร์ กล่าวคือเป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานระหว่างผืนป่าทางตอนเหนือ ตอนใต้ และป่าพม่า ทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้พื้นที่ต่อเนื่องและ ยังค้นพบพันธุ์พืชที่มีเอกลักษณ์ต่างจากที่อื่น ซึ่งจะมีการค้นพบพันธุ์พืชใหม่ และวงศ์เก่าอยู่เรื่อย ๆ อาทิเช่น เฟริน พญาไม้ (พืชพันธุ์เก่าในวงศ์ แมคโนเลีย) ในด้านสัตว์ป่า ในผืนป่าแก่งกระจานจะไม่มีสัตว์เฉพาะถิ่น แต่จะค้นพบสัตว์อนุรักษ์ ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากล หรืออยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ได้แก่ จระเข้ น้ำจืด ช้างป่า ซึ่งจะค้นพบมากที่สุดในเขตป่าแก่งกระจาน และยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า แก่งกระจานถือเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายทางพืชพันธุ์มากที่สุด จนมีคำกล่าวนักวิจัยที่ว่า ถ้าอยากเรียนรู้พันธุ์ไม้ให้ครบทุกวงศ์ในประเทศให้มาศึกษาที่แก่งกระจาน

เมื่อวิเคราะห์จากกฎเกณฑ์มรดกโลกพบว่า ผืนป่าแก่งกระจานอยู่ภายใต้เกณฑ์ข้อ 10 (X) ที่ระบุไว้ใน Operational Guidelines for World Heritage (2005) คือ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ ด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มป่าแก่งกระจานประกอบด้วย ถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่ายิ่งด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากกลุ่มป่าแก่งกระจานมีความโดดเด่นและความสำคัญด้านถิ่นที่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ถูกคุกคามและเป็นเป้าของการอนุรักษ์ระดับโลก ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพสูงเนื่องจากพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีเทือกเขาตะนาวศรีทอดตัวผ่านเป็นแนวแดนระหว่างประเทศไทยและสหภาพพม่า มีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ทั้งสภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศ และลักษณะความแตกต่างทางธรณีวิทยา จึงเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งความหลากหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายทางชนิดพรรณ และความหลากหลายของระบบนิเวศป่าบกถึง 5 ประเภท คือ ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรัง มีชนิดพันธุ์พืชที่จัดว่ามีความสำคัญทางการอนุรักษ์ และการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นชนิดพันธุ์ในถิ่น เช่น แดงพะเนินทุ่ง ที่พบแห่งเดียวในโลกและจำปีเพชร จำปีดอย ที่พบแห่งเดียวในประเทศไทย นอกจากนี้ผืนป่าแก่งกระจานยังมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์มากมายและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าสำคัญที่หายากและใกล้

สูญพันธุ์ของโลกหลายชนิดเนื่องจากอยู่ในเขตรอยต่อทางสัตว์ภูมิศาสตร์ของเขตภูมิศาสตร์ย่อย ซึ่งพบชนิดพันธุ์ที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง คือ จระเข้ น้ำจืด

จากการศึกษา ที่ได้ยึดข้อกำหนดการพิจารณามรดกโลกในการศึกษาพื้นที่ โดยสรุปผลวิจัยออกเป็น 2 ด้านดังนี้

1. ด้านทรัพยากร

เมื่อเทียบกับคุณลักษณะตามหลักเกณฑ์มรดกโลก ผืนป่าแก่งกระจานมีทรัพยากรตรงกับคุณลักษณะตามหลักเกณฑ์ ข้อ 10 (X) ว่าด้วยถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชที่มีคุณค่ายิ่งด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ กลุ่มป่าแก่งกระจานมีความโดดเด่นและความสำคัญ ด้านถิ่นที่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ถูกคุกคามและเป็นเป้าของการอนุรักษ์ระดับโลก ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพสูง (In-situ conservation of biological diversity) เนื่องจากพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ตั้งอยู่บนเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งทอดตัวเป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า มีสภาพภูมิอากาศหลายลักษณะมาบรรจบกัน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกระจายของเขตภูมิพฤกษ (plant geographical characteristics) ซึ่งมีถึง 4 ลักษณะเด่นคือ (1) ลักษณะภูมิพฤกษ อินโดเบอร์มีส (Indo-Burmese) หรือลักษณะภูมิพฤกษหิมาลัยัน (Himalayan) (2) ลักษณะภูมิพฤกษอินโดมาเลเซีย (Indo-Malaysian) (3) ลักษณะภูมิอินน์มาติก (Annamatic) และ (4) ลักษณะภูมิพฤกษอันดามันนิส (Andamanese) รวมถึงสภาพของปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ทั้งสภาพภูมิประเทศ และลักษณะความแตกต่างทางธรณีวิทยา จึงเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งความหลากหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายทางชนิดพรรณ และมีความหลากหลายของระบบนิเวศป่าบกถึง 5 ประเภท คือ ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าผสมผลัดใบ และป่าเต็งรัง มีชนิดพันธุ์พืชที่จัดว่ามีความสำคัญด้านการอนุรักษ์ และการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นชนิดพันธุ์ในถิ่นเช่น แดงพะเนินทุ่ง ที่พบแห่งเดียวในโลก และจำปีเพชร จำปีดอย ที่พบแห่งเดียวในประเทศไทยที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นต้น

2. ด้านการบริหารจัดการพื้นที่

2.1 การจัดการพื้นที่

ด้านการจัดการพื้นที่โดยภาพรวม ได้มีแผนแม่บทการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีการแบ่งเขตการบริหารจัดการ เช่น ได้มีการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ การกำหนดเขตทันทานและอ่อนไหวต่อการเสื่อมสภาพของพื้นที่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ

นักท่องเที่ยว การกำหนดระยะเวลาปิด-เปิดพื้นที่ท่องเที่ยว การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่ที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับรูปแบบของการท่องเที่ยว (ROS) ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการพื้นที่นั้นมีประสิทธิภาพเพื่อการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

2.2 การจัดสภาพภูมิทัศน์

ด้านการจัดสภาพภูมิทัศน์ ได้มีการออกแบบสิ่งต่างๆต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านโครงสร้างและการใช้งานโดยพิจารณาถึงการกำจัดของเสีย ระบบการรวบรวมของเสีย การประหยัดพลังงานและการนำกลับมาใช้ใหม่ มีลักษณะสิ่งปลูกสร้างจะต้องไม่เด่นกว่าสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยรอบ และควรสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น และใช้วัสดุท้องถิ่น มีการสร้างหรือจัดให้มีสิ่งจำเป็นพื้นฐานเท่าที่จำเป็น มีแผนการดำเนินงานเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่และสภาพแวดล้อม

2.3 การอนุรักษ์

ด้านการอนุรักษ์ ได้มีโครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีระบบเฝ้าติดตาม เฝ้าระวังและตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีมาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การประชุมทบทวนการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมบุคลากรของอุทยานฯ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม

2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยว มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมคุณธรรมให้กับชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ เช่น ให้การอบรมชุมชน มีกิจกรรมความร่วมมือกับประชาชนท้องถิ่นในการช่วยดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.5 ด้านการจัดการมลภาวะ

ด้านการจัดการมลภาวะ มีการจัดคุณภาพน้ำ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดย พิจารณาจากค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ โคลิฟอร์มแบคทีเรียและสารตกค้าง มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีจำนวนถังขยะเพียงพอ ที่ตั้งเหมาะสม และมีรูปแบบการกำจัดขยะที่ ถูกวิธี มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีจำนวนถังขยะเพียงพอ ที่ตั้งที่เหมาะสม และมีรูปแบบ การจำกัดขยะที่ถูกรวิธี มีการจัดการและกำจัดน้ำเสีย โดยมีรูปแบบการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม มี ระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่พื้นที่ธรรมชาติ มีป้ายเตือนเกี่ยวกับการทิ้งขยะ มีการรณรงค์ขอ ความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวให้ลดการนำขยะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น แจกถุงขยะให้นักท่องเที่ยว เพื่อนำขยะออกจากอุทยานฯ เมื่อกลับ มีการเข้มงวดไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังในเวลากลางคืน มีการจัดพื้นที่ที่จอดรถอย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์การจัดการผืนป่า

ด้านการจัดการพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ผืนป่าแก่งกระจาน มีการคุ้มครองและดูแลอย่างมี ระบบ มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ประเภท อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงได้มีการจัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการพื้นที่ โดยมีการจัดกำหนดเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ของอุทยานฯ ทั้งเขตทันทานเขตที่มีความอ่อนไหวต่อ การเสื่อมสภาพ และมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังมีการกำหนด ระยะเวลาเปิด-ปิดพื้นที่ เพื่อป้องกันมิให้สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรม โดยให้มีการฟื้นตัวในช่วงหน้า ฝน แต่ยังไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งกลุ่มป่า และด้วยพื้นที่ทางการท่องเที่ยวที่จำกัด ทำ ให้ไม่มีการสลับหมุนเวียนการใช้พื้นที่ท่องเที่ยว

ด้านการจัดสภาพภูมิทัศน์

จากการสัมภาษณ์พบว่า โดยทั่วไป ก็ได้มีการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ โดยคำนึงถึงการใช้งานที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด เช่น การสร้างบ้านพัก นักท่องเที่ยวให้กลมกลืนกับธรรมชาติ

ด้านการอนุรักษ์พื้นที่

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผืนป่าแก่งกระจานก็มีการสร้างระบบติดตามเฝ้าระวังและคอย ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา และมีจัดการอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ ความสามารถในการอนุรักษ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาผืนป่าให้ดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรต่างๆได้มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และตรวจสอบการดำเนินการของอุทยานฯ ซึ่งการเปิดโอกาสนั้น ยังขาดความร่วมมือในบางชุมชน ที่ยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่กลางป่า

ด้านการจัดการมลภาวะ

จากการสัมภาษณ์พบว่า มีการจัดการมลภาวะต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ โดยจัดให้มีการจัดการคุณภาพน้ำที่มีการบำบัดน้ำ ก่อนนำ ทั้งกลับสู่ธรรมชาติ การจัดขยะมูลฝอยโดยคัดแยกประเภท แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่ มรดกโลกทางธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทางกายภาพ และการจัดการพื้นที่เพื่อหา แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง ในการจัดการพื้นที่ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของมรดกโลก ทั้งนี้ได้เลือกผืนป่าแก่งกระจานเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นผืนป่าที่มีความพร้อมและมีความ สมบูรณ์ของธรรมชาติที่สุดอีกที่หนึ่ง

ประเด็นในการทำการศึกษานี้ ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือด้านทรัพยากร และด้านการ จัดการ โดยมีการศึกษาทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิ เอกสาร บันทึกต่างๆ โดยการทำแบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอขึ้นมรดกโลก เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ และรูปแบบการ จัดการ เพื่อหาแนวทางที่สามารถพัฒนาพื้นที่ผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมกับการ เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา ที่ได้ยึดข้อกำหนดการพิจารณามรดกโลกในการศึกษาพื้นที่ โดยสรุปผล วิจัยดังนี้

เมื่อเทียบกับคุณลักษณะตามหลักเกณฑ์มรดกโลก ผืนป่าแก่งกระจานมีทรัพยากรตรงกับ คุณลักษณะตามหลักเกณฑ์ ข้อ 10 (X) ว่าด้วยถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชที่มีคุณค่ายิ่งด้านการ อนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ ผืนป่าแก่งกระจานเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ที่หายากอยู่ในภาวะที่ใกล้จะ สูญพันธุ์ ด้วยเหตุผลที่ว่า กลุ่มป่าแก่งกระจานประกอบด้วย ถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มี คุณค่ายิ่งด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากกลุ่มป่าแก่งกระจานมีความโดดเด่นและ ความสำคัญด้านถิ่นที่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ถูกคุกคามและเป็นเป้าของการอนุรักษ์ ระดับโลก ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพสูง เนื่องจากพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบคุณสมบัติของผืนป่าแก่งกระจานกับคุณลักษณะตามเกณฑ์ของมรดกโลก พบว่าผืนป่าแก่งกระจานมีคุณลักษณะที่ตรงตามข้อกำหนดในข้อ 10 (X) หรือข้อ 4 ของมรดกโลกทางธรรมชาติ คือ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นที่อยู่ของพันธุ์พืชที่หายากคือแดงพะเนินทุ่ง ที่พบแห่งเดียวในโลกและจำปีเพชร จำปีดอย ที่พบแห่งเดียวในประเทศไทย และพันธุ์สัตว์สำคัญที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ของโลก ซึ่งพบชนิดพันธุ์ที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง คือ จระเข้ น้ำจืด

จากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีคือ การที่ผืนป่าแก่งกระจานมีชุมชนอยู่กลางป่า ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ที่ดีเพื่อให้มีการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าได้อย่างดีที่สุด และเรื่องขนาดของพื้นที่ระหว่างพื้นที่รอยต่อของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและอุทยานแห่งชาติกุยบุรีที่ยังมีพื้นที่ที่ติดต่อกันเป็นส่วนน้อยเชื่อมต่อกันยังไม่สมบูรณ์ โดยในอนาคตจะมีการประกาศพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนอยู่นั้นให้เป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติต่อไป รวมไปถึงปัญหาของการบุกรุกป่าที่ต้องมีมาตรการในการควบคุม ตรวจสอบ ลาดตระเวนเพื่อให้มีการบุกรุกน้อยลงและหมดไปในที่สุด

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ พบว่าผืนป่าแก่งกระจานยังขาดการศึกษาวิจัยในหลายประเด็นต่างๆ เช่น แหล่งวิวัฒนาการสำคัญในอดีต ความโดดเด่นที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการความเป็นมาของโลกในช่วงเวลาต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากในบางประเด็นที่อยู่ในคุณลักษณะของมรดกโลกทางธรรมชาตินั้น อาจจะมีอยู่ในเขตพื้นที่ผืนป่าแก่งกระจาน ทั้งนี้เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับผืนป่า และเกิดความสอดคล้องกับคุณลักษณะมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จึงสามารถสรุปได้ว่า แก่งกระจานมีความพร้อม ที่ตรงกับข้อกำหนดของอนุสัญญามรดกโลก ว่าด้วยเรื่องเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจมีทรัพยากร ทางธรรมชาติที่น่าสนใจทั้งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ด้วยเหตุที่ว่า แดงพะเนินทุ่ง ที่พบแห่งเดียวในโลกและจำปีเพชร จำปีดอย ที่พบแห่งเดียวในประเทศไทย นอกจากนี้ผืนป่าแก่งกระจานยังมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์มากมายและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าสำคัญที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ของโลก ซึ่งพบชนิดพันธุ์ที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง คือ จระเข้ น้ำจืด

แนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ

1. ทรัพยากรในผืนป่าแก่งกระจานถือว่าเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์และมีคุณค่า แต่ขาดเรื่องของการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ เพิ่มเติม ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการวิจัยในหัวข้อ

1.1 แหล่งวิวัฒนาการสำคัญในอดีตของโลก

1.2 ความโดดเด่นที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการความเป็นมาของโลกในช่วงเวลาต่างกัน

1.3 ความโดดเด่นที่สะท้อนถึงกระบวนการทางนิเวศวิทยา และชีววิทยา ซึ่งก่อให้เกิดพัฒนาการของระบบนิเวศ

2. ด้านการจัดการผืนป่า (ดรรชนี เอมพันธ์, 2539) ได้กล่าวว่า การดูแลรักษาทรัพยากรครอบคลุมถึงการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากผู้ใช้ประโยชน์ และจากพฤติกรรมทำลายของนันทนาการในรูปแบบต่างๆ ควรมีการกำหนดความสำคัญก่อนหลัง เนื่องจากการดำเนินงานหรือกิจกรรมการจัดพื้นที่นันทนาการนั้นครอบคลุมถึงสิ่งต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น แผนงานที่จัดทำต้องมีการกำหนดความจำเป็นก่อนหลังว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่สำคัญมากก็ควรดำเนินการก่อน และกิจกรรมอะไรบ้างที่สำคัญรองลงมาคือดำเนินการภายหลังตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณและกำลังคนที่มี ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผน ควรมองถึงรายละเอียดของแผนแม่บทในแต่ละพื้นที่ และสร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติ ดังนั้นแผนการจัดการควรมีการปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งผืนป่า เพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนาร่วมกัน

3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการเนื่องจากชุมชนเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบโดยตรงในการอนุรักษ์ผืนป่า อีกทั้งผืนป่าแก่งกระจานยังมีชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่กลางป่า ทำให้ยากต่อการควบคุม ตามที่ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน มีแนวคิดหลัก 3 ประการ คือชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร ชุมชนจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามการตัดสินใจนั้นและชุมชนพึงได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมนั้น คือ จะต้องสนองตอบความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชนการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนานั้น ตั้งแต่ต้นจนจบเริ่มตั้งแต่การให้ความสำคัญกับชาวบ้านให้เท่าเทียมกับนักพัฒนาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชาวบ้านจะร่วมกันรับรู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล ดังนั้นจึงควรสร้างแผนพัฒนาเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรและการใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติอย่างไม่ทำลาย อีกทั้งควรทำโครงการสร้างจิตสำนึกที่ดีกับชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ผืนป่า

4. การเตรียมความพร้อมควรที่จะมีการนำข้อกำหนดหรือข้อบังคับของอนุสัญญา มรดกโลก มาประกอบในแผนการบริหารจัดการเพื่อให้มีการบริหารจัดการเป็นไปตามของกำหนด ของยูเนสโก(UNESCO) ถ้าผืนป่าแก่งกระจานมีความพร้อมในการเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ หมายความว่าผืนป่าแก่งกระจานมีการบริหารที่ดี มีคุณภาพ และยังส่งผลถึงการท่องเที่ยวเพราะ นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นผลให้เกิดการสร้างงานของชุมชนใน พื้นที่ซึ่งล้วนแต่เป็นผลที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไปดังนี้

1. ผลการศึกษาจะแสดงข้อมูลทรัพยากรพื้นที่ เพื่อที่จะได้ง่ายในการเลือกสถานที่ ๗ ควรค่าแก่การเสนอชื่อเป็นมรดกโลก

2. สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มีเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานของ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการพื้นที่ให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากจะมีการศึกษาวิจัยสืบเนื่องต่อไปดังนี้

1. ควรมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการพื้นที่โดยเฉพาะ ในการ รองรับการเป็นมรดกโลก

2. ควรมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรในเขต ผืนป่าแก่งกระจานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2550, จาก <http://www.forest.go.th/RATTAN-ITTO/index.htm>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2535). อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.dnp.go.th/parkreserve/asp/style1/default.asp?npid=113&lg=1>
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดร.ชนันท์ เอมพันธุ์. (2539). อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดร.ชนันท์ เอมพันธุ์และสุรเชษฐ์ เศรษฐ์เสมาส. (2539). แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2551, จาก http://dnp.do.th./html/Tour/About_Eco.html
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2540). วิฤตสังคมไทยกับบทบาทวิทยาการกระบวนกรมีส่วนร่วมเพื่อจัดเวทีประชาคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาวิชาดินแดน.
- ธิดารัตน์ คีรี. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุญเลิศ เย็นคงคา. (2548). การจัดการเชิงกลยุทธ์ Strategic Management. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พีร์น ดิ่ง.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2527). แนวความคิดว่าด้วยการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ. (2530). สถิติทางภูมิศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- ผ่องศรี จันท้าว. (2552). มนุษย์กับภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยศ สันติสมบัติ. (2545). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมและศักยภาพในการจัดการทรัพยากรชุมชนของชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ส่วนกลางภาคเหนือ.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. (2537). การศึกษาสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- วินิจ วีรยางกูร. (2532). **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย. (2539). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**
สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2551, จาก [http://store.tkc.go.th/multimedia/webmaster/
New%20TKC/Travel_conserve/travel_conserve.html](http://store.tkc.go.th/multimedia/webmaster/New%20TKC/Travel_conserve/travel_conserve.html)
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย. (2539.) **ความหมายการท่องเที่ยว**
เชิงอนุรักษ์. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2550, จาก <http://www.rayongzone.com>
- สมชาย เดชะพรหมพันธ์. (2545). การบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
อุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออก. ใน **รายงานการวิจัยฉบับสนับสนุนโครงการการ**
วิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุกฤษณ์ แสงอรุณ. (2549). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2551, จาก
http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html
- เสรี เวชบุษกร. (2538). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2550, จาก
http://www.rayongzone.com/label/eco_tour.php3
- องค์การสหประชาชาติ. (2550). **ภูมิหลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทาง**
วัฒนธรรมและทางธรรมชาติ. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2550, จาก
<http://whc.unesco.org/pg.cfm>
- องค์การสหประชาชาติ. (2550). **อนุสัญญามรดกโลก**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2550, จาก
[http://www.unescobkk.org/information/news-display/article/world-heritage-
committee-to-meet-in-quebec-to-consider-new-sites-for-inscription-on-unescos-
world/](http://www.unescobkk.org/information/news-display/article/world-heritage-committee-to-meet-in-quebec-to-consider-new-sites-for-inscription-on-unescos-world/)
- อภิชาติ ขาวสะอาด. (2540). **แผนการจัดการอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ระยะที่ 2**.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Elizabeth Boo. (1991). **Ecotourism: the potentials and pitfalls**. Washington DC: World
Wildlife.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนาผืนป่าแก่งกระจานในการเตรียมความพร้อมสู่มรดกโลกทางธรรมชาติ

ตรวจสอบทรัพยากรในพื้นที่	มี	ไม่มี	เหตุผล
1. เป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ที่หายาก		
2. พืชพันธุ์ที่มีคุณค่าและมีสายพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
3. สัตว์ป่าที่เป็นสายพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
4. ทิวทัศน์ที่สวยงามคงความเป็นธรรมชาติ		
5. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์และหายากเป็นพิเศษ		
6. เป็นตัวแทนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยา		
7. เป็นตัวแทนของวิวัฒนาการที่สำคัญทางชีววิทยา		
8. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ		
9. แหล่งวิวัฒนาการสำคัญๆ ในอดีตของโลก		
10. พื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ ที่ชัดเจนในแง่ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์		
11. การติดตามสถานภาพพืชพันธุ์หรือสัตว์ป่าที่หายาก		
12. แนวทางการจัดการให้สัตว์ป่าที่หายากคงอยู่หรือไม่		
การบริหารจัดการ อุทยานฯ			
ด้านการจัดการพื้นที่			
1. แผนแม่บทการบริหารและการจัดการ ที่ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา การใช้ของมนุษย์ ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว		

การวิจัยและการเฝ้าระวัง การบริหารจัดการ			
2. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่		
3. การกำหนดเขตถนนและอ่อนไหวต่อการเสื่อมสภาพ		
4. การลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวต่อการเสื่อมสภาพ		
5. การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว		
6. การกำหนดระยะปิด-เปิด พื้นที่ท่องเที่ยว		
7. การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อ ไม่ให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่		
8. การสลับหมุนเวียนการใช้พื้นที่ท่องเที่ยว		
9. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม		
10. มีการกำหนดเขตพื้นที่ ที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตาม ลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับรูปแบบ ของการท่องเที่ยว (ROS) การกำหนดพื้นที่และกิจกรรม สำหรับนักท่องเที่ยวใช้ประโยชน์ (Recreational Opportunity Spectrum, ROS)		
ด้านการจัดการสภาพภูมิทัศน์			
1. การจัดที่พักอาศัยของบุคลากร และที่พักแรมของ นักท่องเที่ยวมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ		
2. การออกแบบสิ่งต่างๆต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และไม่ ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านโครงสร้างและการใช้งาน โดยพิจารณาถึงการกำจัดของเสีย ระบบการรวบรวมของ เสีย การประหยัดพลังงานและการนำกลับมาใช้ใหม่		
3. ลักษณะสิ่งปลูกสร้างจะต้องไม่เด่นกว่าสภาพแวดล้อม ธรรมชาติโดยรอบ และควรสะท้อนให้เห็นถึง		

ชนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น และใช้วัสดุท้องถิ่น		
4. มีการสร้างหรือจัดให้มีสิ่งจำเป็นพื้นฐานเท่าที่จำเป็น		
5. มีแผนการดำเนินงานเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่และสภาพแวดล้อม		
ด้านการอนุรักษ์			
1. โครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม		
2. ระบบเฝ้าติดตาม เฝ้าระวังและตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม		
3. มาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม		
4. การประชุมทบทวนการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยว		
5. การฝึกอบรมบุคลากรของอุทยานฯ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม		
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
1. มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว		
2. มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยว		
3. มีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ		
4. มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในการท่องเที่ยว		
5. จัดให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้กับ		

เยาวชนและนักท่องเที่ยว		
6. มีการให้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนและนักท่องเที่ยว		
7. มีการส่งเสริมคุณธรรมให้กับชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ เช่น ให้การอบรมชุมชน		
8. มีกิจกรรมความร่วมมือกับประชาชนท้องถิ่นในการช่วยดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว		
9. การมีส่วนร่วมของชุมชน กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		
ด้านการจัดการมลภาวะ			
1. มีการจัดคุณภาพน้ำ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยพิจารณาจากค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ โคคลิฟอร์มแบคทีเรียและสารตกค้าง		
2. มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีจำนวนถังขยะเพียงพอ ที่ตั้งเหมาะสม และมีรูปแบบการกำจัดขยะที่ถูกวิธี		
3. มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีจำนวนถังขยะเพียงพอ ที่ตั้งที่เหมาะสม และมีรูปแบบการกำจัดขยะที่ถูกวิธี		
4. มีการจัดการและกำจัดน้ำเสีย โดยมีรูปแบบการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่พื้นที่ธรรมชาติ		
5. มีป้ายเตือนเกี่ยวกับการทิ้งขยะ		
6. มีการปรับปรุงขยะเปียกให้เป็นปุ๋ย		
7. มีการรณรงค์ขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ลดการนำ		

ขยะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น แจกถุงขยะให้นักท่องเที่ยว เพื่อนำขยะออกจากอุทยานฯ เมื่อกลับ		
8. มีการเข้มงวดกับการห้ามนำไฟมเข้าอุทยานแห่งชาติ		
9. มีการเข้มงวดไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังในเวลา กลางคืน		
10. มีการจัดพื้นที่จอดรถอย่างเหมาะสม		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านมรดกโลก

1. ในการเตรียมเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจาน ให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก มีหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการ ประกอบด้วยใครบ้างและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร
2. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ มีเนื้อหาสาระสรุปโดยย่ออย่างไร และกลุ่มป่าแก่งกระจานที่เตรียมยื่นเสนอเป็นมรดกโลกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในสวนไหนอย่างไร
3. คุณลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางชีวภาพของกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นอย่างไร
4. เหตุผลที่กลุ่มป่าแก่งกระจานมีคุณค่า มีความโดดเด่น สมควรได้รับการเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกคืออะไร
5. ได้มีการเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของกลุ่มป่าแก่งกระจานที่กำลังเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก กับผืนป่าที่ประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกก่อนหน้านี้หรือไม่ เช่น ผืนป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ผืนป่าเขาใหญ่ เป็นต้น
6. มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับฉบับใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแล ทั้งพื้นที่ สัตว์ป่า พันธุ์พืช รวมถึงที่เกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่ ในเขตกลุ่มป่าแก่งกระจาน และบรรดากฎและระเบียบต่างๆ ในทางปฏิบัติสามารถใช้บังคับได้ผลมากน้อยอย่างไร
7. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก เกิดขึ้นได้อย่างไร ในปีใด ปัจจุบันมีสมาชิกกี่ประเทศ
8. บัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกทั้งหมดในปัจจุบัน มีแหล่งมรดกทางธรรมชาติ มรดกวัฒนธรรม และแหล่งผสม (รวมวัฒนธรรมและธรรมชาติ) จำนวนกี่แห่ง
9. ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ในปีใด และปัจจุบันมีแหล่งมรดกโลกในประเทศไทยกี่แหล่งอะไรบ้าง
10. พันธกรณีของอนุสัญญาฯ มีอะไรบ้าง
11. คณะกรรมการมรดกโลกวิธีการคัดเลือก ตัดสิน การขึ้นทะเบียนของแหล่งที่ได้รับเข้าเสนอชื่ออย่างไร
12. การที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเสนอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยใช้เกณฑ์ “เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายแต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้” ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจด้วย” อธิบายขยายความได้อย่างไร
13. แหล่งมรดกโลกทุกแห่งจำเป็นต้องมีระบบการจัดการ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ กลุ่มป่าแก่งกระจานได้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเพื่อเตรียมการรองรับไว้หรือไม่อย่างไร

14. กลุ่มป่าแก่งกระจานมีแผนแม่บทเพื่อการจัดการดูแลเรื่องการจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา การใช้ของมนุษย์ ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว การวิจัยและการเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ อย่างไร
15. สาเหตุของการอนุรักษ์ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานอนุรักษ์กลุ่มป่าแก่งกระจาน ประกอบด้วยอะไรบ้าง
16. ท่านคิดว่าภายใต้ความพร้อมจากปัจจัยต่างๆ ของกลุ่มป่าแก่งกระจานที่มีอยู่ การเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มป่าแก่งกระจานจะได้รับอนุมัติเห็นชอบจากคณะกรรมการมรดกโลกให้เป็นมรดกโลกแห่งต่อไปหรือไม่
17. สถานภาพการอนุรักษ์และปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พื้นที่ของกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นอย่างไร
18. ปัจจัยคุกคามที่มีผลต่อพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน มีอะไรบ้าง และมีมาตรการใดในการแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ปัจจุบันดำเนินการอย่างไร และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร
19. การท่องเที่ยว และจำนวนประชากรในกลุ่มป่าแก่งกระจานและเขตกันชนส่งผลกระทบต่อ การเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของกลุ่มป่าแก่งกระจานมากน้อยเพียงใด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพสามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่
20. เครื่องมือในการดำเนินมาตรการคุ้มครองสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์มีอะไรบ้าง
21. เอกสารประกอบในการนำเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกมีอะไรบ้าง

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ – ชื่อสกุล	ศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด	13 ตุลาคม 2520
ที่อยู่ปัจจุบัน	100/225 หมู่ 16 ซอย 3เอ ถนนกรุงเทพกรีฑา สะพานสูง กรุงเทพฯ
ที่ทำงานปัจจุบัน	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	พนักงานจ้างเหมาดำเนินการ
ประสบการณ์ทำงาน	
พ.ศ. 2551	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2549	บริษัท ฮอลิเดย์ไลฟ์ แทรเวล แอนด์ ทัวร์ จำกัด
พ.ศ. 2547	บริษัท ยูนิเวอร์แซล ทราเวล ลิงค์ แอนด์ ทัวร์ จำกัด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ศบ. (อุตสาหกรรมท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ – สกุล	อนุกุล จันทร์จรัส
วัน เดือน ปีเกิด	25 เมษายน 2519
ที่อยู่ปัจจุบัน	15 ซอยนวมินทร์ 163 แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร
ที่ทำงานปัจจุบัน	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับชำนาญการ
ประสบการณ์ทำงาน	
พ.ศ. 2546	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2545	กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2543	กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ศบ. (การเงินการธนาคาร) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย